STORTINGET

Stortingstidende
Referat fra møter i Stortinget

Nr. 56 · 18. mars
Sesjonen 2025–2026

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste voteringstidspunkter.
Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte onsdag den 18. mars 2026 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 56):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:06]: Representanten Lars Rem vil framsette et representantforslag.

Lars Rem (FrP) [10:00:28]: På vegne av representantene Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen, Finn Krokeide, Tor André Johnsen, Morten Kolbjørnsen og meg selv ønsker jeg å legge fram et forslag om å redusere bompengebelastningen på rv. 4.

Presidenten [10:00:57]: Representanten Tor Mikkel Wara vil framsette to representantforslag.

Tor Mikkel Wara (FrP) [10:01:14]: På vegne av stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Morten Stordalen, Kristoffer Sivertsen, Rikard Spets og meg selv vil jeg gjerne få lov til å legge frem representantforslag om kostnadsberegninger for å nå Norges klimamål.

På vegne av stortingsrepresentantene Morten Stordalen, Rikard Spets, Pål Morten Borgli, Sylvi Listhaug, Kristoffer Sivertsen, Kristian August Eilertsen, Bjørn Larsen og meg selv legger jeg frem representantforslag om det neste oljeeventyret på norsk sokkel.

Presidenten [10:01:44]: Representanten Une Bastholm vil framsette et representantforslag.

Une Bastholm (MDG) [10:01:57]: På vegne av representantene Frøya Skjold Sjursæther, Julie E. Stuestøl, Marius Langballe Dalin og meg selv har jeg den gnistrende glede å legge fram forslag om en tryggere og mer dyrevennlig nyttårsfeiring.

Presidenten [10:02:12]: Representanten Kristian August Eilertsen vil framsette et representantforslag.

Kristian August Eilertsen (FrP) [10:02:29]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Per-Willy Amundsen, Bård Hoksrud og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å sette i gang et forprosjekt for ny innfartsvei til Tromsø.

Presidenten [10:02:43]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:50]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:02:52]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Jens Stoltenberg og Lene Vågslid møter til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Jeg vet ikke om det har blitt ny tradisjon fra statsministeren å sende de statsrådene som har bursdag den uken, men sånn er det i dag.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Hans Andreas Limi.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:03:23]: Krigen i Midtøsten har fått konsekvenser i energimarkedene. Oljeprisen har steget kraftig, og det kan legge grunnlaget for nok en bølge av prisøkninger innen alt fra drivstoff og strøm til mat og transport. Samtidig sier Statistisk sentralbyrå nå at de ikke forventer rentekutt i år. Tvert imot kan vi stå overfor en situasjon med vedvarende høye priser og fortsatt høyt rentenivå. Vi vet altså hva som kan komme.

Fremskrittspartiet har foreslått konkrete tiltak for å gi folk mer økonomisk handlefrihet: halvere matmomsen, fjerne veibruksavgiften på bensin og diesel og fjerne CO_2-avgiften på drivstoff til bygg og anlegg. Slike grep vil også bidra til å dempe prispresset og redusere presset på renten, samtidig som folk og bedrifter får bedre økonomi.

Sverige har redusert drivstoffavgiftene to ganger, og 1. april halverer de matmomsen. I flere land innføres makspriser på drivstoff. Dette er land uten Norges enorme oljeinntekter.

Mitt spørsmål til finansministeren er: Vil regjeringen ta grep nå for å redusere skatter og avgifter og dermed dempe en ny prisbølge før den treffer norske husholdninger? Eller mener finansministeren at det er akseptabelt at staten blir rikere, mens vanlige folk får regningen?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:04:55]: Representanten Limi har helt rett i at det som nå skjer ute i verden, også slår inn i norsk økonomi. Det var uro før krigen i Iran, og den er økt ytterligere nå. Vi ser at tilgangen på olje og gass har gått ned. Prisen på energi har gått opp, og vi ser også at det generelle prisnivået, inflasjonen, øker ute i verden. Vi er en liten, åpen økonomi, og derfor slår dette også inn i norsk økonomi. Det er også grunnen til at noen nå har lagt fram nye, oppdaterte prognoser, der de oppjusterer prisanslagene for i år. Blant annet gjorde Statistisk sentralbyrå det i går.

Jeg forstår at folk er urolige, og jeg tar på største alvor at vi fortsatt skal trygge folks økonomi. Det er samtidig for tidlig å si hva virkningene blir på norsk økonomi, og derfor også for tidlig å si hvilke tiltak som eventuelt kan være nødvendige, men jeg vil ikke utelukke at vi kommer til å vurdere tiltak som en del av budsjettprosessen. Det vi har sett så langt på drivstoffprisene, er en økning på omtrent 4 kr fra prisen i januar til det som var gjennomsnittsprisen i går – fra rundt 20 kr til i overkant av 24 kr. For en gjennomsnittsbilist som kjører diesel- eller bensinbil, er det 240 kr i måneden. Jeg forstår uroen, men det er altså slik at vi vurderer at det er for tidlig nå å annonsere tiltak. Det viktigste er at vi holder orden i norsk økonomi, slik at vi fortsatt kan ha mange i jobb, lav ledighet og bidra til det samme som skjedde i 2024–2025, og som vi fortsatt har tro på kan skje i år, nemlig at vi er i en situasjon der, ja, prisene vokser, men lønningene vokser mer, slik at folk får økt kjøpekraft. Det er fortsatt anslaget fra de fleste prognosemiljøene. Vi kommer til å legge fram nye anslag i revidert nasjonalbudsjett, men det viktigste er å sikre en god og trygg utvikling i norsk økonomi i en utrygg tid der ute.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:06:57]: Finansministeren har en rekke ganger avvist tiltak som er foreslått av Fremskrittspartiet om å redusere matmomsen og drivstoffavgiftene, fordi han mener at det ikke fungerer. Samtidig ser vi at flere land nettopp både reduserer drivstoffavgiftene og innfører makspris, og Sverige skal altså halvere matmomsen. Er det slik at disse landene som nå allerede innfører slike tiltak for å lette folks privatøkonomi, tar feil? Eller er det slik at finansministeren mener å forstå noe resten av verden ikke har forstått?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:07:35]: I Norge bestemmer vi selv hva vi mener er det kloke å gjøre, og jeg mener at vi har en bedre innretning av den økonomiske politikken i Norge enn i flere av de landene representanten viste til. Vi har flere i jobb, vi har lavere ledighet, og vi har bedre kjøpekraftsutvikling i Norge enn i de fleste andre land rundt oss – i hvert fall et høyere nivå på kjøpekraften. Det skyldes dels at vi har holdt orden i økonomien, slik at vi har bidratt til at lønninger og pensjoner kan vokse mer enn prisene, og dels at vi har gjennomført målrettede og viktige tiltak som norgespris, redusert elavgift, økt barnetrygd og redusert pris på barnehager – og kanskje det viktigste tiltaket: Vi har de siste årene brukt omtrent 16 mrd. kr på å redusere skatt på inntekt. Da sikrer vi en god sosial profil. Vi sikrer at de som trenger det mest, får mest, og vi sikrer ikke minst at norsk økonomi fungerer bedre ved at vi får fram mer arbeidskraft. Vi er veldig for tiltak, men vi er for de tiltakene som virker best, og det er dem regjeringen har satset på.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:08:39]: Samtidig har Norge langt flere utenfor arbeidslivet enn f.eks. Sverige har. Da matmomsen ble halvert 1. juli 2001, fikk det en umiddelbar effekt på prisene. I september 2001 var prisene 10 pst. lavere enn i juni. Det ble en betydelig gevinst over flere år for norske husholdninger. For en familie på fire med en helt normal inntekt utgjør altså matbudsjettet i overkant av 19 pst. av disponibel inntekt, dvs. etter skatt. Halvert matmoms ville gi denne familien en årlig gevinst på cirka 13 000 kr, som er vesentlig mer enn de skattelettelsene regjeringen har gitt, på 1–3 kr dagen. Mener virkelig finansministeren at norske husholdninger og barnefamilier ikke fortjener en betydelig forbedring i sin privatøkonomi?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:09:31]: Det mener jeg, og derfor har vi også gjennomført betydelige tiltak for å bedre ikke minst barnefamilienes økonomi, dels ved at de drar fordel av de generelle skattelettelsene – det er rundt 7 000 kr for en vanlig familie – og dels ved at de får store lettelser i form av redusert barnehagepris. Det er mange tusen for en enkelt familie med barn. Det er også klart at barnefamilier tjener på f.eks. norgespris.

Når det gjelder moms, er situasjonen den at det vil koste 16 mrd. kr. Hvis man har 16 mrd. kr ekstra å bruke, må man tenke gjennom hva man skal bruke dem på. Da må man bruke dem på ting som virker, og som når dem man er opptatt av å hjelpe. Ulempen ved å halvere momsen er at de aller rikeste bruker vesentlig mer på mat enn de fattigste. De bruker faktisk dobbelt så mye, så for hver krone man skal gi til en som tjener lite, må man gi to kroner til en som tjener mye. Da vil vi heller bruke de 16 mrd. kr på å fortsette å kutte skatt på arbeid. Da får vi en sosial profil, vi når dem som trenger det mest, og det fremmer vekstevnen i norsk økonomi.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:10:35]: Statistikker fra SSB viser jo at de med de laveste inntektene bruker fire ganger så mye av sin inntekt på mat som dem med høyere inntekter.

Jeg har lyst til å utfordre finansministeren til å svare ja eller nei på følgende: Mener finansministeren det er rimelig at nordmenn kan kjøre over grensen til Sverige og fylle bensin til 17 kr literen, mens pumpeprisen i Norge er rundt 25 kr for det samme produktet? Selv korrigert for kursforskjellen kan denne differansen, avhengig av kjørelengde, utgjøre mange tusen kroner per år.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:11:09]: Bensin- og dieselavgiftene er omtrent nøyaktig de samme nå som de var da Siv Jensen satt i Finansdepartementet, og også da

svingte oljeprisene. Faktisk var bensinavgiftene samlet sett, når vi tar CO_2- og veibruksavgift, litt høyere da Fremskrittspartiet styrte Finansdepartementet, enn nå når jeg styrer. Hovedpoenget er at vi har en god tradisjon i Norge for å la oljeprisene svinge ganske mye. Vi har ganske stabile avgifter. Jeg har sagt at jeg ikke utelukker at vi kommer til å vurdere tiltak, men jeg mener at vi ikke er der nå. Vi snakker altså om 240 kr for en gjennomsnittsbilist. Det er ikke ubetydelig, men det er ikke der at vi nå skal annonsere hva vi eventuelt kommer til å gjøre i budsjettarbeidet til våren.

Tom Staahle (FrP) [10:11:58]: Vår oppgave er å gjøre folks hverdag bedre. Når vi da ser hvordan kostnadsbildet utvikler seg for familiene, er det et tankekors at stadig flere av oss velger å reise over grensen, og vi ser også at grensehandelen med drivstoff økte med nesten 300 pst. fra 2023 til 2025. Samtidig økte den norske totale grensehandelen i 2025 til 11,3 mrd. kr. Det gir en indikasjon på hva folk er opptatt av, og hvordan de jobber for å få en bedre hverdag.

Hvert eneste år forsvinner store summer ut av Norge fordi folk helt forståelig velger å handle der avgiftene er langt lavere. Resultatet er at folk kjører store omveier. Det handler om klimautslipp, som denne regjeringen er opptatt av at man skal redusere, og man bidrar egentlig til å gjøre hverdagen til folk verre. Mener finansministeren at denne utviklingen er et tegn på at avgiftene i Norge er blitt altfor høye?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:12:56]: Som nevnt er bensinavgiftene temmelig nøyaktig de samme nå som da Fremskrittspartiet satt i Finansdepartementet. Hvis de var for høye da, er de vel for høye nå. Jeg tror de er omtrent på et riktig nivå. Et bredt flertall i Stortinget har stemt for disse avgiftene gang på gang.

Punkt to: Vi må vurdere hva vi får igjen for pengene vi bruker. Det anslåtte provenytapet for staten ved at det er grensehandel på matvarer, er omtrent 900 mill. kr. Å bruke 16 mrd. kr for å løse problemet med de 900 mill. kr er ikke spesielt treffsikkert. Igjen: Har man 16 mrd. kr til overs, er det altså bedre måter bruke dem på, som sikrer sosialt rettferdig fordeling og bedrer familienes kjøpekraft, enn forslagene som kommer fra Fremskrittspartiet.

Det aller viktigste er at vi er ansvarlige i den økonomiske politikken, og da kan vi ikke bruke for mye penger, for da går det galt. Nettopp det at vi har vært ansvarlige, gjør at vi nå i flere år har sett at folk har fått økt kjøpekraft.

Tom Staahle (FrP) [10:14:06]: Jeg registrerer to ting. Det ene er at vi skal ha en ansvarlig økonomi, og det andre er at statsråden sier det er bedre at folk får skattelettelse gjennom de 16 mrd. kr. Nå har han sagt at man skal opprettholde dagens skattenivå, så der henger ikke argumentasjonen sammen, men hvis man nå legger opp til en skattelette på 16 mrd. kr, er det vel og bra.

Det er også et annet paradoks i argumentasjonen finansministeren kjører. Lavere matmoms er urettferdig for de fattige fordi de rike bruker mer penger på mat enn det fattige gjør. Da er finansministeren altså imot å gi lettelser på matmomsen. Samtidig har denne regjeringen innført norgespris på strøm, og her er argumentasjonen diametralt motsatt, for de rike bruker mer strøm i hus og hytter enn andre, ifølge politikere på venstresiden og finansministeren. Regjeringen og finansministeren mener at norgespris er flott for alle, så her er fordelingsprinsippet ikke så relevant. Essensen i argumentasjonen fra finansministeren er at de fører en ansvarlig politikk når avgifter øker for folket, mens statskassen fylles opp, så vi kan dele ut penger til resten av verden.

Spørsmålet er: Har finansministeren og regjeringen glemt hvem de er til for å tjene? Ser finansministeren at argumentasjonen han kommer med, er selvmotsigende og rimelig tynn?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:15:12]: Jeg tror jeg først må oppklare hva Arbeiderpartiets skatteløfte handler om. Det handler om at de samlede skatter og avgifter skal holdes uendret, men det betyr ikke at vi ikke skal gjennomføre rettferdige skatteomlegginger. I årets budsjett har vi f.eks. tettet skattehull som har vært til fordel for de aller rikeste menneskene i Norge. De har sluppet å betale skatt på flere milliarder kroner. Vi har tettet de hullene, og så har vi brukt pengene på å redusere skatt for folk med vanlige arbeidsinntekter. Siden Støre-regjeringen tok over, har det gitt 16 mrd. kr i lavere skatt på arbeidsinntekter. Det er et eksempel på rettferdig skatteomlegging og fornuftig bruk av penger, og da må vi tenke oss nøye om når vi da eventuelt skal bruke mer penger på ytterligere forbedring i skattesystemet.

Når det gjelder norgespris: Hele poenget med norgespris var at det hadde et utslag på husholdningenes økonomi som var mye sterkere enn det vi i er i nærheten av å se nå. Det var tusenvis av kroner i måneden. Det var nødvendig å gjøre noe, og denne regjeringen gjorde noe ved å innføre norgespris.

Martin Virkesdal Jonsterhaug (FrP) [10:16:29]: Arbeiderpartiets boligskattebombe har skapt betydelig usikkerhet for hundretusenvis av boligeiere over hele landet. Den delvise retretten fra finansministeren er en start, men den løser langt fra de grunnleggende problemene med skatt på folks hjem, og den vil heller ikke redusere eiendomsskatten. Jeg synes det er interessant å

se at Dagens Næringsliv opplyser at SSBs beregning viser at nordmenns boligverdier har økt med 130 mrd. kr som følge av den nye modellen, mens skatteetaten på sin side har lagt til grunn en samlet økning i markedsverdier på 469 mrd. kr. Fremskrittspartiet har i flere måneder forsøkt å få svar på hvilke konsekvenser den nye modellen vil få for eiendomsskatten, men det har vi ennå ikke fått. Senest på mandag kom det ny SSB-statistikk om antall kommuner med eiendomsskatt – flere har innført den, og satsen har økt.

Jeg lurer på om finansministeren nå vil svare med tanke på den usikkerheten folk kjenner på, og gi et tydelig svar på hvilke konsekvenser dette boligskattesjokket har for eiendomsskatten.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:17:32]: Først er det viktig å minne om hva dette handler om. Dette handler om at vi i veldig mange år har hatt en verdsetting av boliger som ikke har vært rettferdig – noen av de dyreste boligene har systematisk vært undervurdert, og noen av de billigste boligene har vært overvurdert. Det mener jeg er urettferdig uansett hvilket nivå man mener man skal ha på skattlegging av boliger, for det er simpelthen ikke rettferdig at noen som har billige boliger, skatter mer enn de egentlig burde. Det har vi nå ryddet opp i, vi har fått en ny modell.

Vi har sagt at hensikten med denne omleggingen ikke er å øke statens inntekter, hensikten er mer rettferdighet. Derfor har vi tatt de økte inntektene vi får fra de dyreste boligene, og dels brukt dem på å redusere skatten på de billigste boligene – de som har vært overvurdert i skattesystemet – dels brukt dem på å øke bunnfradraget i formuesskatten, og dels brukt dem på å øke innslagspunktet for hvor verdsetting går – fra 25 pst. til 70 pst., og fra 10 mill. kr til 14 mill. kr. Staten tjener ikke på dette, men staten sikrer mer rettferdig fordeling.

Martin Virkesdal Jonsterhaug (FrP) [10:18:35]: Finansministeren velger helt bevisst ikke å svare på spørsmålet. Jeg vil minne om Grunnloven § 82, som sier at alle opplysninger som er nødvendig for behandlingen av de saker regjeringen framlegger, skal tilkomme Stortinget. Da må finansministeren ha et svar på hvordan SSB beregner at markedsverdien øker med 130 mrd. kr, mens skatteetaten sier at den øker med 469 mrd. kr. Det er en enorm differanse som skaper en usikkerhet for effekten av eiendomsskatten rundt omkring i Kommune-Norge.

Det er nå flere måneder siden dette skattesjokket ble innført, og vi kjenner fortsatt ikke konsekvensene, så jeg vil be finansministeren svare på spørsmålene som stilles, framfor å komme med generelle bemerkninger om hvordan dette påvirker der ute. Det sitter kommunepolitikere der ute og lurer på hvordan denne skatteøkningen påvirker eiendomsskatten i deres kommune. Jeg mener at folk som har fått et skattesjokk, fortjener et tydelig svar fra landets finansminister.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:19:31]: Jeg kom med noen bemerkninger til begrepet skattesjokk og prøvde å klargjøre at en rettferdig omlegging som gjør at veldig mange nå får lettelser, ikke kan kalles et sjokk. Det er altså flere som får lettelser med denne omleggingen, enn det er folk som får økninger. Samlet sett går staten faktisk litt i underskudd. Det er kanskje greit å ha med seg i denne debatten.

Det andre er at når det gjelder statlig formuesskatt på bolig, har vi redegjort i detalj for tallene, og når det gjelder kommunene som fastsetter eiendomsskatt, er det kommunene som bestemmer den. De kan bestemme om de ønsker å bruke det verdsettingsgrunnlaget staten har, eller de kan bruke et annet verdsettingsgrunnlag. Det er opp til dem. Hvis de bruker det statlige verdsettingsgrunnlaget, kan de bestemme bunnfradrag, satser og det hele. Hvordan dette eventuelt slår ut i den kommunale eiendomsskatten, er det opp til kommunene å avgjøre. Det kommer uansett ikke til å skje før i 2028, for de kan ikke bruke den før vi har hatt likningen for 2027, så det har vi noe tid på. Vi har gjort det klart for Stortinget – og jeg gjentar det gjerne – at vi kommer tilbake med en helhetlig vurdering av dette i revidert nasjonalbudsjett.

Hilde Grande (FrP) [10:20:47]: Finansministeren gjentar ofte at stram pengebruk gir lavere inflasjon og lavere rente på sikt. Ser vi på resultatet av den politikken regjeringen fører, er inflasjonen høy. Da regjeringen Støre tok over i 2021, var den relativt moderat, men i 2022 var den oppe i 5–6 pst. Så falt den igjen i 2023–2024 fordi rentene økte, og på grunn av lavere energipriser. Etter det har den flatet ut og ligget mellom 3 pst. og 3,5 pst. Dette er langt unna inflasjonsmålet, som er på 2 pst.

Mener fortsatt finansministeren at regjeringens pengebruk er rett medisin for å sikre lavere inflasjon og lavere renter, og mener finansministeren at regjeringen har levert på lovnaden den ga til velgerne?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:21:38]: Jeg tror at det er viktig å erkjenne at prisstigningen i Norge er avhengig av mange forhold. Det avhenger av det som skjer der ute i verden, og nå ser vi hvordan økte energipriser og økt inflasjon ute også påvirker inflasjonen her hjemme i Norge. Det avhenger av lønnsoppgjørene, som ikke staten bestemmer over, men partene i arbeidslivet. Det avhenger også av noe storting og regjering kan bestemme over, og det er den totale pengebruken. Det er

samspillet mellom alle de tingene som til slutt avgjør hvordan det går med priser her i landet vårt.

Jeg vil fastholde det regjeringen har gjort og bidratt til etter at vi fikk en kraftig prisøkning som følge av bl.a. krigen i Ukraina, da vi var oppe på en prisstigning på over 7 pst. Det siste tallet nå i februar er 2,7 pst. Det er vesentlig under 7 pst. Det er riktignok noe over nivået på 2 pst., men vi har altså fått prisstigningen kraftig ned – ikke vi, men det regjeringen har gjort, pluss det partene har gjort i arbeidslivet, pluss den drahjelpen vi har fått fra utlandet. Vi må avstemme politikken og passe på at denne utviklingen fortsetter.

Hilde Grande (FrP) [10:22:43]: Stadig flere ser hvilke enorme summer staten bruker på bistand hvert eneste år. Milliarder av kroner går til prateklubber og prestisjeprosjekter. Samtidig sier finansministeren at det ikke er nok penger i oljelandet Norge til å redusere skatter og avgifter for vanlige folk. Forstår finansministeren at folk blir provosert av å bli satt bakerst i køen, og vil han fortsette å prioritere bistand framfor å gi vanlige folk bedre råd?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:23:15]: Denne regjeringen er veldig opptatt av å bidra til at folk kan få bedre råd. Det har vi dels gjort ved å bidra til at vi får en økonomisk utvikling der nå lønningene fortsetter å vokse mer enn prisene – det har de gjort i to år, og vi anslår at det også kan komme til å skje i år – at pensjonene innebærer en reell kjøpekraftsforbedring, og med målrettede tiltak som f.eks. norgespris eller lavere skatt på arbeidsinntekter, barnetrygd og mye annet.

Når det gjelder bistand, er jeg gjerne med på en diskusjon om hvordan vi kan bruke bistandspengene bedre. Jeg er veldig tilhenger av at vi skal passe på at statens penger brukes på en mest mulig fornuftig måte, og er det ufornuftige prosjekter, skal vi gå løs på dem. Likevel: Ideen om at Norge gir bistand, mener jeg er viktig fordi det bidrar både til å hjelpe mennesker som har det mye vanskeligere enn oss, og til å hjelpe oss selv. Det demper presset på migrasjon, på flyktninger. Ikke minst må vi være klar over at det kan komme nye pandemier, hvor vi kan rammes, og hvis vi bygger ned helsevesenet i den fattige verden, utsetter vi oss selv for risiko.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:24:32]: Høye bensinpriser, men spesielt høye dieselpriser, rammer folk veldig hardt. Jeg er ikke så bekymret for dem som har millionlønn, jeg er mer bekymret for dem som har på seg kjeledress, som har lav inntekt, som har lang transportvei til jobb, og som er bekymret for jobben sin i anleggsbransjen og transportnæringen rundt omkring i Norge. I høst foreslo regjeringen å øke avgiftene ytterligere. Man foreslo å øke avgiften på diesel med 1 kr og 17 øre. Heldigvis klarte Senterpartiet å stoppe det i Stortinget, for vi så den store usikkerheten knyttet til drivstoffprisene og visste at det rammer hardt.

Mitt spørsmål til finansministeren er: Er Arbeiderpartiet nå fornøyd med at Senterpartiet stoppet den avgiftsøkningen Arbeiderpartiet foreslo i fjor høst?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:25:20]: Vi er strålende fornøyde med forliket vi lagde med Senterpartiet, SV, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Det er et godt budsjett for landet, og vi står selvsagt inne for alt vi vedtok der. Samtidig mener vi at det er viktig å følge nøye med når vi nå ser at det er stor uro ute i verden, som også påvirker prisstigning og levekostnader i Norge. Statistisk sentralbyrå la fram sine oppdateringer. Vi kommer til å legge fram våre når vi kommer med revidert nasjonalbudsjett om noen uker. Det Statistisk sentralbyrå la til grunn, var at prisveksten blir noe høyere enn opprinnelig anslått, men samtidig vil lønningene også i år vokse mer enn prisene, slik at det fortsatt er reallønnsvekst. Det er det ingen som kan garantere, men det er slik utsiktene er nå. Så skal vi gjøre opp status og vurdere hvilke tiltak som er nødvendige, når vi legger fram revidert nasjonalbudsjett om noen uker.

Vi er selvfølgelig også opptatt av drivstoffpriser og vil følge utviklingen der.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:26:21]: Jeg tror at Stoltenberg innerst inne er glad for at han gikk på et nederlag i avgiftspolitikken i Stortinget, og at man ikke skrudde opp avgiftene med 1 kr og 17 øre.

Jeg var i debatt med en av Arbeiderpartiets sentrale finanspolitikere i Dagsnytt 18 i forrige uke, da drivstoffprisene var på full fart oppover. Arbeiderpartiets representant nevnte opptrapping av drivstoffavgifter fire ganger i ett resonnement. Opptrapping av avgifter er altså Arbeiderpartiets mål. Dieselprisene og bensinprisene er ikke høye nok, de skal ha avgiftene opp.

Er Stoltenberg enig med Arbeiderpartiets finanspolitikere på Stortinget i at avgiftene bør opp, eller ser han nå at det er klokt heller å sette avgiftene ned?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:27:12]: Vi vurderer avgiftene, både veibruksavgiften og andre avgifter på drivstoff, i hvert enkelt budsjett. Det har vært justeringer både opp og ned. Det vi har en forpliktelse til – en bred enighet om her i Stortinget – er gradvis å øke CO_2-avgiftene for å bidra til å få ned klimagassutslippene og også å gjøre det mer lønnsomt med mer miljøvennlige transportløsninger. Den konkrete vurderingen av de enkelte avgiftene tar vi i de enkelte budsjettene. Som jeg har sagt flere ganger, vil jeg ikke utelukke at vi vil vurdere å innføre tiltak som en del av budsjettprosessen. Vi må se på utviklingen.

Det vi har sett så langt, er at gjennomsnittsprisen i går var omtrent 4 kr høyere enn gjennomsnittsprisen i januar – i overkant av 24 kr. Sommeren 2022, da representanten Slagsvold Vedum var finansminister, var prisen 30 kr – regnet om til dagens kroneverdi – altså vesentlig høyere enn i dag. Da holdt man avgiftene uendret. Vi følger nøye med. Det er rundt 240 kr i måneden for en gjennomsnittsbilist, men vi følger med og vil vurdere tiltak.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:28:16]: I 2022 fjernet vi hele grunnavgiften i oktober det året, nettopp fordi vi så at spesielt anleggsbransjen ble rammet hardt. Vi tok ikke litt av avgiften, vi fjernet 100 pst. av den avgiften på anleggsdiesel.

Finansministeren viste nå til det forliket Arbeiderpartiet inngikk med Høyre og Venstre i fjor. I det forliket legger man opp til at man skal mer enn doble CO_2-avgiften på diesel. I dag har vi fjernet nesten hele veibruksavgiften, nettopp fordi vi har vært opptatt av å holde kostnadene nede. Med en slik dobling vil ikke det være mulig.

Mener Arbeiderpartiet fortsatt at det er klokt å ha en sånn opptrapping, når man ser hvor hardt det rammer, og hvor krevende det er for folk og næringsliv? Nå kan prisene plutselig komme opp på 35–40 kr per liter. Vil Arbeiderpartiet sitte stille og se på det, eller vil de være med på å ta grep for få ned folks kostnader?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:29:06]: Det er riktig at grunnavgiften ble fjernet, men det var på anleggsmaskiner. Det vi snakker om nå, er de som kjører bil, dieselbil og bensinbil. Jeg bare konstaterer at representanten Slagsvold Vedum levde med omtrent nøyaktig de samme avgiftene som dem vi har i dag, da bensinprisen og dieselprisen var rundt 30 kr.

Jeg kommer ikke til å fastsette et nøyaktig tall for hva vi mener er en akseptabel pris. Det er for tidlig å si hva virkningen av denne krigen blir. Det avhenger av hvor lenge den varer, og hvor omfattende den blir. Så vil vi selvfølgelig vurdere den samlede avgiftsbelastningen også i lys av prisutviklingen for diesel og bensin.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:29:50]: Det er ingen tvil om at Senterpartiet og Arbeiderpartiet har ulike standpunkter i avgiftspolitikken. Vi i Senterpartiet er mer bekymret for folk som har lave inntekter, og folk som ikke kan ta trikk eller buss. Vi vet at nesten alle av dem som har bensinbiler og dieselbiler, har under 600 000 kr i inntekt. Det er derfor vi er så bekymret for det. Vi vet at det rammer dem som har minst, hardest.

En annen grunn til at vi er så bekymret for drivstoffavgiftene, er at det rammer anleggsbransjen og transportnæringen – 300 000–400 000 arbeidsplasser. Det forundrer meg at Arbeiderpartiet er så opptatt av noen måltall i avgiftspolitikken at uansett hvordan det slår ut for folk, er det det viktigste. Partiet heter jo Arbeiderpartiet, ikke «Avgiftspartiet». Derfor bør Arbeiderpartiet nå sette i gang et arbeid inn mot revidert nasjonalbudsjett og komme med tiltak, ikke minst overfor transportbransjen og bygg- og anleggsbransjen.

Vil Arbeiderpartiet komme med forslag som tar denne næringen på alvor, hvis vi får de prisene vi nå kan frykte at vi vil få?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:30:50]: Vi tar den næringen på det største alvor, og vi tar også alle med lav inntekt på det største alvor. Arbeiderpartiet er opptatt av å være et parti som vil bidra til sosial og rettferdig fordeling, og at vi bruker pengene der de gir best bidrag til sosial utjevning. Det er også grunnen til at jeg har argumentert for at når vi har noen milliarder ekstra vi kan bruke på å kutte noen skatter og avgifter, er det veldig bra om vi kan bruke dem på f.eks. inntekter, gjerne de laveste inntektene. Da sikrer vi en god sosial profil, og vi forbedrer også vekstkraften i norsk økonomi.

Det er riktig at målt i prosentandel av inntekten har folk med lav inntekt høyere utgifter til drivstoff, men det er kroner folk lever av, og den 10 pst. rikeste delen av befolkningen bruker i gjennomsnitt litt i overkant av 7 000 kr på diesel og bensin, mens den 10 pst. fattigste delen bruker under 3 000 kr. Igjen: Det bidrar ikke til sosial utjevning, men det kan være andre grunner til å se på avgiftene, og vi skal som sagt ikke utelukke å vurdere å se på dem framover.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:31:56]: Det stedet i Norge hvor flest har bensinbil og dieselbil, er i Mehamn i Øst-Finnmark. Gjennomsnittsinntekten der er lav, og det finnes ikke noe kollektivtilbud. Det stedet med flest med elbil, er Bærum. Gjennomsnittsinntekten er høy, og det er et veldig godt kollektivtilbud. Det er det som slår så skjevt ut, for de som har over 1 mill. kr i inntekt og har råd til å kjøpe seg en ny elbil med lang rekkevidde, får jo støtte, gjennom strømstøtteordninger, mens de som har lav inntekt, og som har tatt vare på den gamle bilen, får ingen hjelp i det hele tatt – samtidig som den varslede politikken til Arbeiderpartiet er å sette avgiftene videre opp.

Hvis det blir priser på 35–40 kr, som noen analytikere har sagt, vil Arbeiderpartiet da synes at det er greit at folk med så lav inntekt ikke skal få lov til å kunne kjøre, eller bør man ta grep overfor dem og næringslivet?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:32:53]: Som jeg har understreket flere ganger, utelukker ikke vi å vurdere å innføre tiltak som en del av budsjettprosessen, dersom vi ser en utvikling som går veldig i retning av kraftig økte kostnader. Det jeg har pekt på, er at vi så langt har

for dårlig informasjon. Vi vet for lite om hva de faktiske virkningene av denne krigen blir. For en gjennomsnittsbilist representerer det så langt rundt 240 kr. Da oljeprisen for noen år siden var vesentlig høyere, reduserte man ikke avgiftene – og da var det andre enn meg som satt i finansministerstolen.

Jeg er helt sikker på at uansett hvor i Norge man bor, er man opptatt av f.eks. at skatten på inntekt har gått ned, og at man har hatt glede av økt barnetrygd og veldig mange av de andre tiltakene regjeringen har gjennomført for å styrke folks økonomi.

Jørgen H. Kristiansen (KrF) [10:34:01]: Krigen i Midtøsten har sendt energiprisene kraftig opp. Olje- og gassprisene stiger, og det slår direkte ut i bensin- og dieselpriser her hjemme. Samtidig holder renten seg høy, og mange familier og bedrifter kjenner at økonomien blir stadig strammere. Folk er avhengige av bil i hverdagen, enten for å komme seg på jobb eller følge barna på aktiviteter, og da blir dette en merkbar belastning.

I en situasjon der prisene på drivstoff øker så raskt, er spørsmålet hva regjeringen faktisk vil gjøre for å avlaste vanlige bilister, og mange lurer nå også på hvor grensen går før tiltak settes inn. Senest i går var pumpeprisen på diesel i Kristiansand 27 kr. Så mitt spørsmål til statsråden er: Hvor høye må bensin- og dieselprisene bli før regjeringen vurderer tiltak i veibruksavgiften?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:34:52]: Det er riktig at bensin- og dieselprisene varierer veldig, over døgnet og mellom ulike landsdeler. Det jeg har referert til, er en gjennomsnittspris, som i går var 24 kr og 50 øre, og så varierer det veldig. Det var eksempler på priser under 20 kr og opp mot 30 kr, men jeg tror vi må forholde oss til en slags gjennomsnittspris hvis vi skal diskutere hva staten skal gjøre. Der er mitt budskap at vi ikke utelukker at vi kommer til å vurdere tiltak som en del av arbeidet med budsjettet, men at det er for tidlig å konkludere, simpelthen fordi vi får se hvor varige og omfattende disse endringene i energiprisene blir. Ulike regjeringer har hatt et overraskende stabilt nivå på disse avgiftene over mange år, på tross av at energiprisene har svingt en god del.

Så er det jo også mange andre ting man kan gjøre for å bedre folks økonomi, trygge folks økonomi, og det aller viktigste er å holde orden i økonomien, slik at folk kan gå på jobb, og slik at lønningene kan fortsette å vokse mer enn prisene.

Jørgen H. Kristiansen (KrF) [10:35:56]: Vi vet at prisøkningene rammer skjevt. Vi vet også at av dem som tjener under 600 000 kr, er det kun 24 pst. som har elbil, og av dem som tjener over 900 000, er det 60 pst. som har elbil. Folk som ikke har råd til elbil, de er avhengige av fossil bil, ikke fordi de ønsker det, men fordi det er det eneste realistiske alternativet. I store deler av distriktene finnes det heller ingen reelle alternativer, som trikk, bane eller hyppig kollektivtransport, og når prisene nå stiger så raskt, treffer det hardt. KrF mener derfor at et midlertidig grep kan være nødvendig, og da er det altså å få gjort noe med denne avgiften.

Mitt spørsmål til statsråden er da: Vil statsråden vurdere å støtte KrFs forslag om en midlertidig fjerning av veibruksavgiften, i første omgang i tre måneder, sånn at de som har minst, og som er avhengige av bil i hverdagen, får en nødvendig økonomisk lettelse i en svært presset tid? Vi fremmer altså dette som et hasteforslag i morgen tidlig.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:36:52]: Jeg mener fortsatt det er for tidlig å konkludere, simpelthen fordi det er for tidlig å si noe om hva konsekvensene blir av den uroen i oljemarkedet vi nå ser. Vi har sett økning i oljeprisene allerede, det er helt riktig, og det har slått ut i rundt 4 kr økt bensin- og dieselpris her i Norge. For hver krone det går opp, er det rundt 60 kr for en gjennomsnittsbilist, og det betyr at det for en gjennomsnittsbilist er 240 kr i måneden.

Jeg forstår at folk er urolige. Jeg forstår også at en del kjører mer enn gjennomsnittet, men jeg mener altså det er for tidlig å konkludere om dette og i tilfelle hvilke tiltak som er nødvendige å iverksette, og det er altså mange ulike tiltak som eventuelt kan iverksettes for å trygge folks økonomi.

Abid Raja (V) [10:37:48]: I valgkampen var Oslo pepret med en plakat av Jens Stoltenberg og Jonas Gahr Støre med budskapet: «Rentekutt for alle – eller skattekutt for noen få?» Jeg har den også her. «Med trygg økonomisk styring går renta ned», sto det. Budskapet var ikke til å ta feil av: Bare regjeringen får fortsette, blir det rentekutt til alle – et løfte fra statsministeren og finansministeren.

Etter valget har vi fått det motsatte: skattekutt for noen få, gjennom Jens Stoltenbergs skattelotteri, men rentekutt for alle må vi se langt etter. Denne uken varslet til og med SSB at de ikke ser for seg noe rentekutt i 2026. Flere andre økonomer tror det er mer sannsynlig med renteoppgang enn rentenedgang de kommende månedene. Når har finansministeren tenkt å levere på det utvetydige løftet han selv ga velgerne før valget?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:38:42]: Det er Norges Bank som fastsetter renten. Det har jeg understreket både før og etter valget veldig mange ganger. Norges Bank valgte å sette ned renten to ganger i fjor, sist gang var vel i september etter valget. Det tredje punktet som var et budskap i valgkampen, som fortsatt er et bud-

skap i dag, er at uansvarlig pengebruk, f.eks. å love titalls milliarder kroner – som høyrepartiene gjorde, for å fjerne diverse skatter, mest for dem som har mest fra før – vil legge press på renten. Det budskapet står fortsatt ved lag.

Vi har understreket gang på gang at det er mange faktorer som avgjør hvordan det går med prisstigningen og dermed også med renten i Norge. Det er det som skjer ute i verden, det som skjer i lønnsdannelsen, men også det som skjer med de offentlige budsjettene. Det er grunnen til at vi er opptatt av å fortsette å være ansvarlige i pengebruken, for det er det beste bidraget vi kan gi for at vi fortsatt har en utvikling der prisstigningen etter hvert kan gå ned.

Abid Raja (V) [10:39:49]: Finansministeren er veldig glad i flippover og grafer, og jeg var fristet til å trille inn en sånn her, men det tror jeg presidenten ikke hadde likt. I valgkampen skrev Arbeiderpartiet på sin egen nettside at de lovet rentekutt for alle, og illustrerte dette slik: «Et rentekutt på 0,5 prosentpoeng, betyr 15 000 kroner mindre i utgifter årlig på et lån på 4 millioner kroner.»

Det lovede rentekuttet på 0,5 prosentpoeng har uteblitt, og Norge har fortsatt en særegent høy rente. Det sto ikke her at det er Norges Bank som setter renten, slik finansministeren nå forsvarer seg bak. Norges Bank har selv sagt at statsbudsjettet bidrar negativt til at prisstigningen holder seg kunstig høy – holder seg høy – og at de ikke får renten ned. En skulle tro at en ikke kunne snakke seg vekk fra slike klare, tydelige løfter. Det tror jeg nesten man må være finansminister for å kunne klare. Slår finansministeren seg til ro med og er han fornøyd med at Norge har et så høyt rentenivå at en familie i Norge med 4 mill. kr i lån betaler mer enn 60 000 kr mer i renteutgifter enn tilsvarende i Sverige og Danmark?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:40:56]: Rentenivået i Norge er høyere enn f.eks. i Sverige. Der er arbeidsløsheten omtrent dobbelt så høy som i Norge. Det at man har lav rente, er ofte et uttrykk for at det er en svak vekst i økonomien. I Norge er det god vekst i økonomien og lav ledighet. Rentenivået i Norge er omtrent på linje med det man har i Storbritannia eller USA, så det er litt avhengig av hvilket land man sammenligner med, når det gjelder om vi har høyere eller lavere rente i Norge enn i andre land.

Igjen: Det viktigste er at vi fra statens side, fra Stortingets side og fra regjeringens side fører en finanspolitikk som bidrar til en god utvikling i norsk økonomi. Men det er ikke det eneste som bestemmer hvordan det går. Hva som skjer ute i verden, og hva som skjer i lønnsdannelsen, er også ganske viktig for hvordan det går i norsk økonomi. Det samspillet er viktig, og der må vi avstemme virkemidlene etter utviklingen i økonomien. Men jeg er glad for at vi nå i løpet av de siste årene har bidratt til at prisstigningen har kommet ned fra over 7 pst. til de siste tallene, på litt i overkant av 2,7 pst., og at folk får økt kjøpekraft.

Presidenten [10:42:00]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Henrik Asheim (H) [10:42:15]: Under Støre-regjeringen har mange opplevd et kraftig tilbakeslag i privatøkonomien. Bakgrunnen er energikrisen etter Russlands angrep på Ukraina. For mange familier har de siste årene vært tøffe, med høyere renter og priser, som har gjort hverdagen dyrere. Først nå er kjøpekraften tilbake på nivået da regjeringen overtok.

Nå ser vi igjen en kraftig økning i oljeprisen, utløst av krigshandlingene i Midtøsten. Det kan blåse over, men det kan også bli et nytt kostnadssjokk. Hvis vi får den samme situasjonen som i 2022 og 2023, er det åpenbart behov for tiltak. Da trenger vi bl.a. målrettede skattelettelser som styrker økonomien til dem som trenger det mest.

Vel så viktig som hastetiltak er det at vi ruster norsk økonomi for neste krise – tiltak som gjør både økonomien i Norge og økonomien til folk sterkere. Det er her regjeringen ikke har gjort jobben.

Har regjeringen gitt skattelette som virkelig styrker privatøkonomien? Nei. Har regjeringen gjennomført store reformer som styrker næringslivet? Nei. Har regjeringen tatt et krafttak mot sløsing i staten? Nei. Har regjeringen fått ned renten slik flere av våre naboland har gjort? Nei.

Arbeiderpartiets viktigste økonomiske løfte til folk i valgkampen var lavere rente. De sa faktisk at valget sto mellom lavere skatt og lavere rente. Fasiten så langt er altså at mange boligeiere har fått kraftig økt skatt, og skal vi tro SSB, Statistisk sentralbyrå, skal renten heller ikke ned med det første. Nordea forventer faktisk at renten kommer til å bli hevet.

For å følge opp representanten Raja: Jeg håper finansministeren kan svare tydelig ja eller nei på mitt spørsmål. Kan finansministeren fortsatt love at folk skal få lavere rente?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:44:10]: Det viktigste vi gjør, er det representanten Asheim påpeker, nemlig at vi må gjøre noe med hvordan vi ruster norsk økonomi til å stå imot nye kriser. Det er regjeringen i gang med gjennom plan for Norge, der vi lister opp nettopp hvordan vi skal styrke vekstkraften i norsk økonomi. Det handler om forenkling for næringslivet. Denne uken la vi fram et omfattende tiltak som vil gi 10 mrd. kr i innsparing ved å innføre det som kalles obligatorisk e-fakturering. Det er over 120 millioner

fakturaer, så det betyr en betydelig innsparing for næringslivet. Det gjør vi gjennom å forenkle i kommunene. Vi har tidoblet satsen for hva man skal rapportere når det gjelder øremerkede tilskudd – mindre byråkrati, mer tjenester i kommunene. Vi gjør det gjennom å vri samferdselsinvesteringer fra noe av det mest ulønnsomme til mer lønnsom bruk av samferdselspengene. Og det aller viktigste vi gjør, er å bidra til å få fram mer arbeidskraft. Det gjør vi bl.a. gjennom å fortsette å kutte skatten på arbeid. Det har vi gjort over flere år. Det gjør vi gjennom å teste ut nye virkemidler som arbeidsfradraget. Vi gjør det gjennom å lage et nytt system for integreringsstønad for innvandrere, og vi gjør det bl.a. gjennom å fjerne en fattigdomsfelle som het overgangsstønaden. Slik er det på store og små områder hvor denne regjeringen reformerer, legger om, effektiviserer, fremmer produktivitet og vekstkraft i norsk økonomi. Så den delen av spørsmålet er jeg helt enig i premissene for, bortsett fra at jeg er helt uenig i at regjeringen ikke gjør noe. Regjeringen gjør mye for å styrke vekstkraften, effektiviteten og produktiviteten i norsk økonomi.

Når det gjelder renten, sier vi det samme nå som vi har gjort siden jeg ble finansminister, og det er at det er Norges Bank som bestemmer renten. Det er lovfestet, men staten, Stortinget, har et ansvar for å bidra til en økonomisk utvikling som kan få ned prisene. Det kan da også legge grunnlaget for lavere rente. Men det er, som jeg har påpekt flere ganger i dag, mange ting som avgjør det. Nå får vi økte energipriser fra utlandet, som bidrar til å øke anslagene for prisveksten i Norge. Det vil selvfølgelig også påvirke hvordan det går i norsk økonomi.

Henrik Asheim (H) [10:46:12]: At Norges Bank setter renten, må vi nesten forvente at finansministeren var klar over også da partiet hans rullet ut store reklamekampanjer i valgkampen. Der sto det:

«Rentekutt for alle. Stem Arbeiderpartiet».

I løftet sto det ikke: Vi skal gjøre så godt vi kan, men det er Norges Bank som setter renten – heller ikke med liten skrift. Jeg kan også avsløre for finansministeren at ingen partier i valgkampen gikk til valg på å føre en politikk som skulle øke renten, men det var altså bare Arbeiderpartiet som lovet at en stemme til dem ville bety lavere rente. Jeg ønsker derfor å spørre igjen: Kan finansministeren fortsatt love at folk skal få lavere rente, slik partiet hans gjorde i valgkampen? Hvis det ærlige svaret på det er nei, synes jeg finansministeren skal si det rett ut.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:46:56]: Jeg sa før valget, og jeg sier etter valget at det er Norges Bank som fastsetter renten. Jeg har sagt flere ganger at det er mange faktorer som bestemmer renten. Norges Bank har redusert renten, to ganger i fjor, og så vil det selvfølgelig være avhengig av totaliteten i økonomien hvordan det er mulig å håndtere både prisstigning og rente i årene som kommer. Noe påvirker vi fra Stortinget. Mye påvirkes av andre aktører, både ute og her hjemme, i norsk økonomi. Igjen: Det som er det helt avgjørende, er at det høyrepartiene lovet, som altså hadde titalls milliarder av kroner i ufinansierte skattekutt til å pumpe inn i norsk økonomi, i hvert fall hadde bidratt til å redusere mulighetene for rentenedgang og øke mulighetene for økt prisstigning i Norge.

Henrik Asheim (H) [10:47:47]: Jeg spurte altså ikke om sammenhengen mellom finanspolitikk og rente. Det er godt kjent. Det det handler om, er alle i Norge som hver måned nå sitter rundt kjøkkenbordet og prøver å få regningene sine til å gå opp, som håper at boliglånet skal bli rimeligere, og som nå kjenner på uro for sin økonomi. For dem er ikke rente økonomisk teori – det er hverdagen deres. Faktisk stilte finansministeren sammen med Aftenposten i valgkampen opp på et intervju hos familien Neshavn i Haugesund. Der ble Arbeiderpartiets løfte gjentatt: «Rentekutt for alle». Familiefaren svarte:

«Jeg tror på det når finansministeren sier det.»

Jeg spør på nytt: Kan finansministeren fortsatt love at folk skal få lavere rente, slik han gjorde i valgkampen?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:48:32]: Jeg sier det samme nå som jeg sa før valget. Punkt 1: Norges Bank bestemmer renten. Punkt 2: Jeg viser til at Norges Bank etter valget har satt ned renten. Punkt 3: Hvordan rentene blir i Norge, avhenger av veldig mange forhold. Mange av dem kontrolleres ikke av storting og regjering, så vår oppgave er å gi et bidrag. Da er det slik at det som er viktig for en familie, er totalen. Det er bra at renten har gått ned i to omganger. Det er bra at barnetrygden har gått opp. Det er bra at barnehageprisene har gått kraftig ned. Det er bra at vi har innført ordninger som norgespris. Det er bra at vi har brukt 16 mrd. kr de senere årene på å kutte skatt, ikke minst for dem med lave inntekter. Det aller viktigste da er at de siste årene har folk – etter at regningene er betalt, og etter at man har tatt hensyn til prisstigning – sittet igjen med mer og fått økt kjøpekraft. Det betyr ikke at alle har god råd, men det betyr at ting går i riktig retning.

Henrik Asheim (H) [10:49:34]: Dette er naturligvis viktig, for boligkjøp er den største investeringen de fleste av oss gjør gjennom livet. Derfor er også renten viktig for folk.

I tillegg vet vi at boligmarkedet er i ferd med å bli en ulikhetsmaskin, hvor unge som ikke har foreldre som kan hjelpe dem, heller ikke får kjøpt sin egen bolig. I går varslet SSB at de ikke tror renten kommer til å gå ned, men samtidig varslet de at de tror boligprisene kommer

til å øke med 20 pst. de neste årene. Dette er til tross for at regjeringen også har satt et boligmål som de ikke er i nærheten av å nå. Så langt viser tall fra Boligprodusentenes Forening at antallet igangsettelser i januar var på det laveste siden 2010, og det er det året foreningen begynte å føre denne statistikken. Den viktigste årsaken til at boligbyggingen er lav, er de kraftige renteøkningene.

Denne regjeringens finanspolitikk har altså bidratt til renteøkningene, og det slår også Norges Bank fast. Vil finansministeren erkjenne at hans regjering har et ansvar for at boligbyggingen nå er lav, og at prisene er i ferd med å stige mye?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:50:39]: Det er riktig at Statistisk sentralbyrå og andre har anslått fortsatt vekst i boligprisene. Én årsak til det er at husholdningene får økte inntekter, at det som kalles realdisponibel inntekt – når man tar hensyn til også skatt og rente – øker. Det øker etterspørselen, og det bidrar ifølge ulike prognosemiljøer til at boligprisene vil fortsette å øke. Jeg vil være varsom med å spå akkurat hva som skjer med boligprisene, jeg bare viser til hva mange prognosemiljøer nå gjør. Det er et speilbilde på at husholdningene får økt kjøpekraft.

Igjen: Det viktigste vi kan gjøre for å trygge norsk økonomi, er å føre en ansvarlig budsjettpolitikk, og det kommer denne regjeringen til å gjøre. Det har bidratt til at folk har økt kjøpekraft nå sammenlignet med hva de hadde for et par år siden.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Henrik Asheim (H) [10:51:30]: Boligprisene stiger naturligvis mye fordi det ikke bygges nye boliger, og det bygges ikke nye boliger fordi byggekostnadene er høye, og fordi rentene er høye.

I svaret på et tidligere spørsmål kunne jeg heller ikke unngå å høre finansministeren si at han – og dette er ganske politisk – ikke vil utelukke å vurdere å komme med tiltak. Det handlet da om at folk nå har dårligere råd. I debatten som har pågått nå i dag, og for så vidt på NRK i går, sa finansministeren at hvis han først skulle bruke 16 mrd. kr, ville han bruke det på skattelette i stedet for på avgiftslettelser – men det er jo da hvis finansministeren har tenkt å bruke ytterligere 16 mrd. kr på skattelettelser. Spørsmålet mitt er om det finansministeren nå har varslet, er at han kommer til å komme med store lettelser på inntektsskatten til folk, eller om han bare setter det opp mot et tenkt alternativ, uten egentlig å love noe av det?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:52:22]: Vi kommer med tiltak, vi har gjennomført tiltak, og vi kommer til å gjøre veldig mye for å trygge norsk økonomi. Jeg har vist til alt det vi har gjort når det gjelder norgespris, barnehagepriser og mange andre områder, men også til at vi siden Støre-regjeringen overtok, har brukt omtrent 16 mrd. kr på å redusere skatt på arbeid, på inntekt. Det har den fordelen at det har en bedre sosial profil enn veldig mange andre skattekutt, og det bidrar til å fremme vekstevnen i norsk økonomi.

Jeg kan ikke nå annonsere nøyaktig hva vi kommer med i statsbudsjettet, men det jeg kan si, er at vi kommer til å fortsette den skatteomleggingen hvor vi tetter skattehull og bidrar til at de som har aller mest, betaler mer. Vi har også f.eks. varslet fortsatt reduksjon i subsidier til elbiler. De pengene bruker vi på sosiale og riktige skattereduksjoner, og da er f.eks. fortsatt kutt i skatt på arbeid en veldig god kandidat, uten at jeg vil annonsere nøyaktig hva som kommer i budsjettet.

Henrik Asheim (H) [10:53:22]: Det som er paradoksalt med Arbeiderpartiets skatteløfter i situasjonen vi er i nå, er at de ikke bare har lovet i sum ikke å øke skattene – de har også lovet i sum ikke å senke dem. Det er vel og bra med ansvarlig økonomisk politikk, det er bra at budsjettforlikene kommer i havn osv., men gjennom de budsjettforlikene har man altså økt utgiftene med til sammen 58 mrd. kr, og da tar jeg ikke med støtten til Ukraina. 58 mrd. kr kunne ha vært nok til å gi vanlige familier 30 000 kr i lavere skatt.

Finansministeren vil kanskje si at pengene også har gått til gratis ferger eller billigere barnehage, men for veldig mange hjelper ikke det på deres økonomi, fordi de enten ikke tar ferge eller ikke har barn i barnehage. Derfor har Høyres løsning hele veien vært å redusere inntektsskatten betydelig, særlig for dem med lavere inntekter.

Hvorfor vil ikke regjeringen gi skattelette til folk så det monner, i en situasjon hvor mange har det vanskelig?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:54:14]: Regjeringen gjør ting som monner. Summen av det vi gjør, enten det er norgespris, barnetrygd, elavgift eller redusert skatt på inntekt, monner. Det bidrar til at kjøpekraften til folk øker.

Det er også riktig å være varsom med hvor mye man lover når det gjelder f.eks. skattenivå, for vi vet at vi kommer til å trenge mye penger til både helse og omsorg fordi det blir flere eldre, og vi kommer til å bruke – og har allerede brukt – mye mer penger på forsvar. De tre tingene kommer til å kreve så mye penger i årene framover at det er grunnen til at Arbeiderpartiet ikke går ut og lover store skatte- og avgiftslettelser. Det vi lover, er et mer rettferdig skattesystem med lettelser til dem som har minst, og så lover vi å bruke de store pengene på de store oppgavene, som nettopp er forsvar, helse og omsorg.

Presidenten [10:55:13]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Mímir Kristjánsson (R) [10:55:30]: Vi har merket oss i Rødt at finansministeren har sagt at det må kutt til hvis vi skal klare å prioritere satsingen på velferd videre. Det er vi i Rødt helt enige i. I dag legger vi fram en plan for å kutte sløsing i offentlig sektor. Jeg tror det veldig mange vanlige folk ser, er at den norske staten og den norske offentlige sektor på en og samme tid er ufattelig rik og usannsynlig fattig. På den ene siden advares vi mot å bruke alle pengene vi har, for da går økonomien over styr. På den andre siden opplever folk at vi ikke får bygd sykehuset i Stavanger ferdig, at det ikke er nok folk på jobb i barnehagene, at kommunene havner på ROBEK-listen, og at vi må legge ned skoler i Innlandet.

Derfor har vi prøvd å gå til verks og finne nettopp disse sløseproblemene vi har. Det som var litt interessant da vi så på det, var at vi oppdaget at veldig mye av sløsingen vi har med ikke minst folks tid i offentlig sektor, skyldes forrige generasjons utdaterte ideer om å drive offentlig sektor som om det var private bedrifter. Det systemet heter New Public Management og ligger bak bl.a. den store sykehusreformen som ga oss foretaksmodellen.

En av de beste vitsene jeg har hørt fra finansministeren, er at problemet med høyresiden er at de tror at det skapes mer verdier i et privat begravelsesbyrå enn på en offentlig fødestue. Det er en god vits, men et spørsmål man også må stille seg, er om det er fornuftig å drive offentlige fødestuer som om de var private begravelsesbyråer. Mange trodde jo i sin tid – også finansministeren og hans første regjering – at disse New Public Management-reformene skulle gi oss en mer effektiv og mindre byråkratisk offentlig sektor ved å hente inn virkemidler fra det private. Resultatet, sånn vi ser det, er mer byråkrati, mer administrasjon, mer kontroll, mer måling og mindre effektivitet.

Er finansministeren enig i at disse New Public Management-systemene har spilt fallitt?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:57:34]: Jeg har aldri vært noen tilhenger av New Public Management. Jeg tror det er noen litt tåkete ideer jeg tror man skal vokte seg vel for å være tilhenger av. Det jeg er tilhenger av, er at vi driver offentlig sektor så bra som mulig. Jeg tror representanten og jeg er helt enige om at vi som er glad i en stor og sterk offentlig sektor, skal være de beste til å fornye og forbedre offentlig sektor. Det var hovedbudskapet da jeg ble statsminister tilbake i 2000, og det er faktisk også et av hovedbudskapene i regjeringens plan for Norge – at vi må forbedre måten vi bruker offentlige penger på, forbedre hvordan vi driver offentlig sektor, nettopp for å trygge offentlig sektor. Da skal vi for det første være villig til å tenke litt nytt, prøve ut nye ting, fordi det er kompliserte svar. Jeg ønsker velkommen all debatt om det.

Denne regjeringen har tatt tak i noen ting, f.eks. innen samferdsel. Der ser vi at det er ganske store investeringer med lav nytte. Det er en av grunnene til at vi har sagt nei til noen av de prosjektene og vrir mot ting vi mener har større nytte. Det er også en av grunnene til at vi ikke la inn Stad skipstunnel i statsbudsjettet. Det er et eksempel på en vilje til å vri ting der vi får mer nytte igjen for de statlige pengene.

Vi har gjort viktige ting nå i kommunesektoren, der vi allerede har gjennomført en del viktige tiltak. Vi har tidoblet denne grensen for når kommunene må rapportere på bruk av penger. Det betyr mindre penger til søknader, mindre penger til evaluering, mindre penger til rapportering. Det kanskje aller viktigste vi gjør, er en del reformer for å bidra til å gjøre noe med den største sløsingen av alle sløsinger, nemlig at folk som kan og ønsker å jobbe, ikke jobber. Derfor har vi altså lagt om overgangsstønaden, vi har lagt om integreringsstønaden, vi gjør et nytt forsøk med arbeidsfradrag, og vi gjør andre ting for å bidra til at flere kommer i jobb. Alt dette er fornyelse og forbedring av offentlig sektor, som jeg er enorm tilhenger av, fordi vi trenger en sterk og stor offentlig sektor i møte med alle de utfordringene vi står overfor som samfunn.

Mímir Kristjánsson (R) [10:59:38]: Jeg takker for svaret. Jeg er glad for å høre at statsråden ikke er tilhenger av New Public Management, men for å bli litt konkret, er jo den største New Public Management-reformen vi egentlig har hatt i Norge, den sykehusreformen som ble gjennomført i finansministerens første tid som statsminister. Da ble sykehusene gjort om til egne foretak som skulle drives etter bedriftsøkonomiske prinsipper.

Denne tenkningen var som sagt motivert av å spare penger, av å bli mer effektiv. Resultatet i dag er at hver fjerde ansatt på norske sykehus jobber med administrasjon. Resultatet er en eksplosjon i antall direktører. Vi har 641 ansatte i helsesektoren i Norge med direktørtittel. Snittlønnen deres er høyere enn lønnen til en statsråd. Dette er en enorm sløsing med folk i offentlig sektor, som istedenfor å være ute i førstelinjen og hjelpe folk driver med administrasjon, internfakturering, måling osv.

Ser statsråden at denne modellen har vært feilslått?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:00:43]: Jeg er helt sikker på at det var riktig at staten overtok sykehusene, og så er jeg alltid åpen for å diskutere innretning, hvordan vi gjør det, og hvordan vi kan forbedre det. Det er helt idiotisk å si at vi ikke kan få til forbedringer, men jeg husker det systemet der vi hadde 20 sykehuseiere i Nor-

ge, 19 fylkeskommuner og staten. Var det noe som var byråkrati, var det noe som var unødvendig bruk av tid og penger, var det det systemet. Det vi gjorde i 2000 og 2001, var å si at vi må slutte med det – som også hadde store underskudd, dårlig drift og veldig uklar ansvarsfordeling. Så tok staten over, og det har gitt enormt gode resultater samlet sett.

Vi er blant de landene som altså har høyest overlevelse for pasienter med kreft, med hjerteinfarkt, med mange andre alvorlige sykdommer. Det er 2,5 millioner pasienter hvert eneste år, og vi skårer høyt på alle internasjonale rankinger når det gjelder resultater i helsevesenet. Det betyr ikke at det ikke kan være en byråkrat for mye her og der, jeg er veldig for å se på det, men å skulle gå tilbake til det gamle systemet der fylkeskommunene – nå er det ikke 19 fylkeskommuner, men litt færre – skal eie disse sykehusene, er jeg 100 pst. imot.

Mímir Kristjánsson (R) [11:01:51]: Kritikken av helseforetaksmodellen handler ikke om at staten har tatt over styringen av sykehusene. Det handler om måten staten tok over styringen av sykehusene på og gjorde dem til egne foretak styrt etter bedriftsøkonomiske prinsipper, noe som har innebåret at man har konstruert markedsmekanismer der det egentlig ikke er noe marked i det hele tatt. En klok mann – i hvert fall tidvis klok, han var av og til også litt uklok – og en person statsråden er godt kjent med, Tormod Hermansen, som er en annen av arkitektene bak mange av disse New Public Management-reformene, sa i et intervju for noen år siden:

> «Når man forsøker å lage markeder der det ikke er grunnlag for det, fungerer dette dårlig. Da blir det både ekstrakostnader og mer byråkrati. Innen helsesektoren ser vi at disse markedstilpasningene fungerer dårlig. Vi bør tenke forfra igjen og avvikle helseforetakene, (...).»

Er statsråden enig med Tormod Hermansen i det?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:02:48]: Nei. Hvis han har sagt det, er jeg ikke enig med ham.

Men igjen: Jeg tror vi skal være litt ydmyke, alle sammen, og si at disse tingene er ekstremt vanskelige. Man kan enten tenke seg at det er det man kaller ren rammestyring, hvor sykehusene bare får en pott med penger. Da vil hver pasient være en utgift de ønsker å unngå, så da ønsker de på en måte å minimere aktivitet for å maksimere penger. Alternativt kan du ha 100 pst. såkalt innsatsstyrt finansiering, dvs. at du får 100 pst. betalt per behandlet pasient. Da vil du kunne få altfor mye aktivitet og dårlig forvaltning av de pengene.

Vi har lett etter balansen. Nå husker jeg ikke helt tallet –var det 40, 60, 30? Det har gått litt opp og ned – fra vi startet på 40 og var oppe i 60, og så nede i 30. Den balansen er ikke en enkel sak. Men det vil jeg bare si: Det kom ikke med Stoltenberg-regjeringen i 2000. Det kom med Brundtlands regjering på 1990-tallet og Gudmund Hernes, der vi prøvde å sette en pris sånn at vi i hvert fall skulle premiere dem som behandlet mye. Så har vi sklidd litt opp og ned i hvor mye prissetting vi skal ha.

Mímir Kristjánsson (R) [11:03:54]: Jeg vil takke statsråden for svaret og den andre statsråden for utmerket innsats som sufflør på første rad.

Det er nettopp denne markedstenkningen som vi mener er dyr og dårlig – altså det at man er nødt til å sette en pris på velferdsoppgaver for å skape en markedslignende situasjon når alle pengene i systemet i realiteten er offentlige, og alle de store avgjørelsene i realiteten tas av folkevalgte organer. Dette er jo lovfestede plikter sykehusene har: å hjelpe folk, å behandle folk. Det er ikke sånn at de kan velge å avvise kundene i døra, eller at de kan velge å ikke ta den operasjonen dersom kunden ikke har god nok betalingsevne. Sånn er det selvfølgelig ikke i det norske helsevesenet. Der har man gjennom demokratiske valg rettigheter til å få behandling. Det er derfor jeg synes det er underlig at man bruker så mye tid og krefter på å konstruere nettopp disse markedslignende systemene som etter hvert har vist seg å bli veldig byråkratiserende. Spørsmålet mitt til statsråden blir nok en gang: Ser ikke statsråden at denne måten å styre offentlig sektor på, etter markedsprinsipper, ikke har noe for seg?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:05:00]: Offentlige virksomheter, statlige virksomheter, er ikke private bedrifter. De er statlige av en grunn. Helsevesenet er statlig fordi det nettopp ikke kan være kapitalisme og marked som bestemmer hvem som får disse godene. Vi bruker over 200 mrd. kr på dette, og det er helt riktig. Det er ikke finansiert i et marked.

Det betyr likevel ikke at vi ikke kan lære og få noe inspirasjon fra hvordan det skjer der ute i det private næringslivet. Jeg tror faktisk at hvis du gir noe premiering av effektiv behandling, er det fornuftig. Derfor har vi et element av innsatsstyrt finansiering. Hvis Rødt nå har tenkt å fjerne alt det, synes jeg det ganske oppsiktsvekkende.

At vi da har 30 pst. innsatsstyrt og 70 pst. rammestyrt, er en balanse vi har funnet, mellom å premiere der man får til god aktivitet, men samtidig ikke gjøre det slik at vi, hva skal man si, får for mye marked inn i sykehusene.

Det er i hvert fall ikke slik at norske sykehus drives etter bedriftsøkonomiske prinsipper, for de er jo finansiert av staten.

Presidenten [11:06:02]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Marthe Hammer (SV) [11:06:16]: Folk ser drivstoffprisane auke kvar einaste dag. Aleinemødrer går i butikken med klump i halsen fordi summen på kassalappen veks og veks. Matkøane er rekordlange. Samtidig er det nokre få på toppen som stikk ifrå, og det gjer dei i racerfart. I fjor auka formuane til dollarmilliardærane tre gonger fortare enn dei gjorde i snitt i femårsperioden før. Det er ei brutal verd for mange og ei fantastisk verd for dei få – ikkje berre i verda, men også i Noreg.

I Oxfam har dei fremste ekspertane i verda sett på Noreg med lykt og lupe og funne at Noregs ti rikaste personar eig meir enn det halvparten av befolkninga gjer. Dei aller rikaste i Noreg sit altså på ein sjokkerande stor andel av rikdomen i Noreg. I fjor steig formuane til norske milliardærar med 57 pst. – heile 276 mrd. kr – mens den fattige halvparten av befolkninga i Noreg sit på berre 3,5 pst. av den samla formuen. Vi har altså no eit Noreg der det for dei aller rikaste ikkje lenger held med eitt privatfly, men ein må ha to, slik vi kunne lese om Rema-Reitan det siste året. Dette skjer samtidig som aleinemødrer får vondt i magen av å gå i butikken, fordi summen på kassalappen frå Rema-Reitan blir for stor.

Slik hadde det ikkje trunge å vere. Barnefamiliar hadde ikkje trunge å bekymre seg for framtida viss vi hadde omfordelt betre. Dei aller fattigaste hadde ikkje trunge å stå i matkø viss vi hadde omfordelt litt meir av rikdomen frå dei som har i overflod. Det er ingen naturlov at forskjellane skal auke. Det er ein villa politikk, der dei på toppen betaler minst skatt, og dei som har minst, betaler rekninga – fordi det er manglande politisk vilje til å omfordele meir.

Difor vil eg spørje: Er finansministeren og Arbeidarpartiet komfortable med den utviklinga vi har sett, der dei ti rikaste personane i Noreg eig meir enn det halvparten av befolkninga gjer? Og trur finansministeren forskjellane i Noreg kjem til å auke eller minke i løpet av denne stortingsperioden?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:08:22]: Jeg deler veldig den uroen over at vi ser økende ulikhet. Vi ser det internasjonalt, og vi ser også veldig sterke krefter som trekker i retning av økt ulikhet i Norge. Markedet, de som har mye fra før av, de som har mye kapital, har en tendens til alltid å komme best ut og bli enda rikere, for de har mye ressurser i utgangspunktet. Det er derfor vi trenger en sterk stat, det er derfor vi trenger en sterk fordelingspolitikk, og det er også derfor vi trenger en skattepolitikk som bidrar til utjevning.

Det er grunnen til at Arbeiderpartiet sterkt har motsatt seg å fjerne skatter som ensidig gir store lettelser til de aller rikeste. Det er grunnen til at Arbeiderpartiet har vært opptatt av å se etter de hullene i skattesystemet, for det største problemet er ofte at på papiret ser det bra ut, men i virkeligheten er det måter å komme seg rundt på. Bare i årets budsjett tettet vi et par ganske viktige skattehull, noe som først og fremst trekker inn penger fra de aller rikeste. Vi kommer til å fortsette å gjøre det. Vårt mål med et skatteforlik og en skattekommisjon er også å bidra til å finne skatteomlegginger som kan bidra til mer reell omfordeling og rettferdighet i skattesystemet.

Jeg deler også uroen for dem som sliter med økonomien. Representanten viste til dem som er bekymret for drivstoffpriser, barnehagepriser og matpriser. Det er grunnen til at regjeringen er opptatt av å gjøre det aller viktigste, nemlig å trygge norsk økonomi, bidra til at folk har en jobb å gå til, at de har en lønn å leve av, og gjerne at den lønnen vokser mer enn prisene. Vi har lykkes med det de siste årene, og nå må vi passe på at vi også lykkes med det i tiden som kommer, som er en mer urolig tid, der vi ser at energiprisene nå går opp i verden, og der vi ser at inflasjonen er på vei opp ute i verden. Det kommer til å slå inn i Norge, så det blir vanskeligere, men jeg er trygg på at vi i godt budsjettsamarbeid med SV skal kunne trygge norsk økonomi også i de kommende budsjettene.

Marthe Hammer (SV) [11:10:18]: I går fekk eg moglegheit til å vere på eit skattesymposium i Brussel, og der fekk eg æra av å høyre tidlegare nobelprisvinnar i økonomi Joseph Stiglitz. Han var tydeleg: Verda står overfor ei klimakrise, ei økonomisk ulikskapskrise og ei demokratikrise. Dei rikaste fører ein vedvarande og effektiv krig mot skattlegging gjennom lobbyisme, klaging over tonen i debatten, aggressiv skatteplanlegging, misbruk av skatteparadis og ordningar som gjev låge og effektive skattesatsar. Det skjer i verda, og det ser vi verkeleg i Noreg også. Dollarmilliardærane har no 4 000 gonger så stor sjanse for å bli folkevalde som vanlege folk i verda. Stiglitz var tydeleg på at ulikskapskrisa må takast tak i av dei som styrer, av regjeringane, gjennom ein omfordelande skattepolitikk og ein plan for å få ned forskjellane.

Det eg lurar på, er: Kva har finansministeren tenkt å gjere for at ikkje Oxfam neste år igjen skal leggje fram ein rapport der dei ti rikaste personane i Noreg eig like mykje som halvparten av befolkninga i Noreg? Kva er eigentleg finansministeren og regjeringas plan for å få ned forskjellane i Noreg?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:11:26]: Jeg nevnte noen tiltak i mitt forrige innlegg, men la meg føye til en viktig dimensjon i arbeidet for mer rettferdig skatt, og det er det internasjonale samarbeidet. Et av problemene vi har når det gjelder nasjonal skattlegging, er at man kan flytte. Man kan unndra seg et skattenivå i Norge ved å forlate landet, og det kan lett bli en skattekonkurranse nedover mellom land.

Derfor må alle som ønsker rettferdig skatt, alle som ønsker et rimelig skattenivå for å finansiere velferden, også være tilhenger av internasjonalt samarbeid. Jeg personlig mener at EU er et godt redskap i det arbeidet, men det er ikke – hva skal vi si – entusiasme for det i Norge. Jeg mener i hvert fall at OECD og FN er viktige arenaer, og Norge er en pådriver for et samarbeid i OECD for å få til internasjonalt skattesamarbeid for å bidra til at det skal bli vanskeligere å unndra seg skatt og drive med skattedumping mellom land.

Marthe Hammer (SV) [11:12:26]: Regjeringa var svært handlekraftig for å finne løysingar sånn at eigarane av dei aller dyraste bustadane fekk mindre bustadskatt. Samtidig viser nye tal denne veka at bustadløysa aukar kraftig, med ei dobling i Bergen og Oslo – totalt ei tredobling. I fjor fekk 7 357 husstandar ein mellombels stad å bu av kommunen. Vi har no over 1 000 norske barn som ikkje har ein stad dei kan kalle heim. Ein blir stressa, einsam og får dårlegare fysisk og psykisk helse av ikkje å ha ein stad å bu, seier Kirkens Bymisjon.

Når over 1 000 barn i Noreg manglar ein trygg stad å bu, kvifor meiner regjeringa at det viktigaste å prioritere no, er skattelettar i bustadskatten for dei med dei aller dyraste bustadane, og ikkje å omfordele meir pengar sånn at alle saman kan ha ein trygg stad å bu og pengar til å betale rekningane sine?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:13:25]: Vi mener det er veldig viktig å gjøre ting fra statens side, men ikke minst å gjøre kommunene i stand til å hjelpe bostedsløse. Jeg må korrigere bildet av hva vi nå har gjort med den nye verdsettingen av bolig. Der er det altså slik at det spesielt er de aller dyreste boligene som systematisk har vært undervurdert, som nå kommer til å bidra mer, og så bruker vi de ekstrainntektene på å redusere skatten for billigere boliger og også øke bunnfradraget i formuesskatten.

Det er riktig at det fikk litt utilsiktede, sterke økninger, og det er noe redusert for noen boliger, men det betyr ikke at det går ned, det betyr bare at det går litt mindre opp enn det opprinnelige forslaget. Samlet sett er dette noe som går sånn nær null. Det avgjørende er at vi får til et mer rettferdig system, der de med de aller dyreste boligene kommer til å bidra noe mer, mens veldig mange kommer til å betale noe mindre. Det er faktisk dobbelt så mange som får skattelettelse på boligen sin som det er folk som får skatteøkning.

Marthe Hammer (SV) [11:14:28]: I går kom Statistisk sentralbyrå med den relativt nedslåande analysen at vi nok ikkje kjem til å sjå rentenedsetjingar i år. Krigen i Midtausten vil kunne gje auka importprisar her heime. Sjølv om økonomien den seinaste tida har betra seg ein heil del, er det openbert at vi kan risikere ei ny dyrtid, og det etter ei dyrtid frå koronapandemien som har sett seg fast for mange her i landet.

Arbeidarpartiet gjekk til val på det dei kalla ei trygg økonomisk styring som ville få renta ned, men det har vi sett lite til. Den trygge økonomiske styringa innebar derimot eit skatteløfte som ikkje vil bidra til å omfordele dei store verdiane i Norge til velferda som rustar oss i usikre tider.

Erfaringane frå krisetiltak i koronakrisa viste at forskjellane auka under pandemien. Dei som sleit frå før, fekk det verre, ikkje betre med krisetiltak. Difor er det ekstra viktig i møte med ei uroleg framtid å sikre omfordelande politikk. (Presidenten klubbar.) Kva vil finansministeren gjere for at ei ytterlegare ny dyrtid med auka prisar ikkje skal føre til at endå fleire slit, og har vi nok kunnskap til å stake ut ein ny politikk for å snu forskjellsutviklinga? (Presidenten klubbar igjen.)

Presidenten [11:15:41]: Presidenten minner om at taletiden ikke er veiledende – den skal overholdes.

Statsråd Jens Stoltenberg [11:15:49]: Det aller, aller viktigste vi gjør for å bidra til at vi trygger folks økonomi, og at de ikke rammes av en ny dyrtid, er å holde orden i økonomien. Det er å trygge at folk har en jobb å gå til, at de har en lønn, og at vi legger til rette for at lønningene vokser mer enn prisene. Det har vi lykkes med de siste årene, og det må vi også lykkes med i årene som kommer, men det er ingen enkel oppgave, for det avhenger veldig mye av hva som skjer der ute i verden, og som slår inn i norsk økonomi. Jo mer utrygghet og usikkerhet det er ute, jo viktigere er det at vi fører en ansvarlig politikk her hjemme.

Denne regjeringen har også vist at vi har mange målrettede tiltak. Jeg har nevnt dem flere ganger i dag, men det er barnetrygd, det er reduserte barnehagepriser, det er billigere SFO, det er lavere elavgift, det er redusert inntektsskatt, spesielt på de lave inntektene, og det er selvfølgelig også norgespris. Vi vil selvfølgelig hele tiden vurdere hva som eventuelt er nødvendig av ytterligere tiltak, men vi må gjøre det innenfor en ansvarlig ramme, for i det øyeblikket vi bruker for mye penger, setter vi over styr det aller viktigste.

Presidenten [11:16:54]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ingrid Liland (MDG) [11:17:10]: USAs angrep på Iran viser hvilke alvorlige konsekvenser oljeavhengigheten har. Avhengighet av fossil energi fører ikke bare til en stadig eskalerende klimakrise med tilhørende sikkerhetstrusler, men den gir også folk dårligere råd. Det

er folk flest som får regningen når de økte olje- og gassprisene driver opp kostnadene i landbruket, transportsektoren og andre deler av næringslivet.

Regjeringen liker å skryte av at det ikke går så verst i norsk økonomi, men hvorvidt det er sant eller ikke, kommer an på hvem man spør. I den grad det går godt i norsk økonomi, er det nok først og fremst bra for oljeselskapene, for etablert industri og for staten. Resten av oss har høye renter og høyere matvarepriser, og gründerne som bygger opp framtidens bedrifter, mangler kapital, kraft og kompetanse. Norge sakker akterut sammenlignet med våre naboland når det gjelder å skape nye løsninger som verden trenger.

I denne situasjonen haster det med å gjøre oss mindre oljedopede, men regjeringen insisterer fortsatt på en politikk som investerer i ny olje- og gassvirksomhet, og insisterer på en klimapolitikk som dessverre ikke kutter utslipp så det virkelig monner og gjør norsk økonomi mindre avhengig av fossil energi i verdikjedene. Regjeringens politikk er ikke bare for svak til å hindre klimakrise, men den fortrenger også nyskapende næringsliv og gjør folks privatøkonomi sårbar for hissige stormakter.

Mitt spørsmål til finansministeren er derfor: Er finansministeren enig i at redusert avhengighet av fossil energi vil være et gode for folks lommebok og trygge norsk økonomi på sikt? Og hvilke økonomiske grep vil regjeringen ta for å redusere fossilavhengigheten?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:19:00]: Regjeringen har over flere år gjort mye for å redusere vår avhengighet av fossile drivstoff på mange måter og i mange dimensjoner. Det at vi øker og utvider bruken av prising på utslipp av klimagasser, vrir forbruket og produksjonen i retning av varer og tjenester som er mindre avhengige av fossile drivstoffer, og dermed bidrar til mindre CO_2-utslipp. Vi har også nylig gjennomført ytterligere omlegginger i den retningen, og det gjør vi også i budsjettforliket med Miljøpartiet De Grønne, så det å prise utslipp er kanskje det viktigste enkelttiltaket for å redusere avhengighet.

Det andre er den omplasseringen som nå har skjedd av norsk nasjonalformue. Det er ikke mange år siden så godt som hele vår oljeformue var olje i bakken som vi produserte og solgte. Nå er det i mye større grad plassert i finansformue i utlandet. Det betyr at vi er mye mindre sårbare for svingninger i oljemarkedet og for svingninger i oljeprisen. Vi er til gjengjeld blitt mer sårbare for svingninger i aksje- og obligasjonskurser, men det har i hvert fall redusert vår avhengighet av olje at vi har mindre av nasjonalformuen plassert i olje.

Og så må vi jobbe internasjonalt, for igjen: Vi kan gjøre mye i Norge, men vi er avhengige av internasjonalt samarbeid. Norge er en pådriver i FN, men også i andre fora for å få til sterke, gode og effektive avtaler for klimaet og dermed også redusert avhengighet av fossile brensler.

Ingrid Liland (MDG) [11:20:34]: Jeg takker for svaret. I kjent stil er finansministeren internasjonalt orientert, men da er det litt snodig at ikke finansministeren har oppdaget at omtrent alle land rundt oss svarer på denne krisen i Midtøsten med en enda raskere omstilling til fornybar energi. Her hjemme kommer regjeringen stadig til den forunderlige konklusjon at svaret på denne krisen er å fortsette norsk olje- og gasspolitikk som før.

Nå skal finansministeren slippe å svare for Fremskrittspartiets klima- og oljepolitikk, men det er interessant at regjeringen i så stor grad deler Fremskrittspartiets vurdering av at det viktigste for norsk økonomi er at det pumpes olje og gass på norsk sokkel så lenge som overhodet mulig. Derfor lurer jeg på: Hvilket budskap har finansministeren til dem som er bekymret for at norsk økonomi skal være akkurat like fossilavhengig om ti år som den er i dag?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:21:25]: Er det noe krigen Iran og situasjonen i Midtøsten har vist – med redusert tilførsel av olje og gass fra Midtøsten og dermed økte priser, som ikke bare slår ut i økte bensin- og dieselpriser, men også i det generelle prisnivået – så er det at det er viktig at et land som Norge fortsetter å levere olje og gass til verdensmarkedet, noe vi gjør. Det internasjonale energibyrået har oppfordret oss til å gjøre det vi kan, og Norge fortsetter å bidra med både olje og gass til det internasjonale markedet.

Men igjen: Ut fra det vi ser av alle framskrivingene i norsk økonomi, vil petroleumssektoren som andel av norsk økonomi etter hvert gå ned, simpelthen fordi produksjonen faller, og fordi andre deler av økonomien vokser. Og når vi ser på nasjonalformuen, har vi allerede gjennomført en massiv omplassering til finansformue. Men som statsministeren har sagt mange ganger, og Arbeiderpartiet har sagt mange ganger: Vi skal ikke avvikle, vi skal omstille denne næringen, og den omstillingen er vi i full gang med.

Presidenten [11:22:32]: Den muntlige spørretimen er da avsluttet.

Sak nr. 2 [11:22:38]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:22:41]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmålene 8 og 9, fra henholdsvis representantene Erlend Wiborg og Bård Hoksrud til samferdselsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 13, fra representanten Erling Sande til kommunal- og distriktsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 15, fra representanten Dagfinn Henrik Olsen til fiskeri- og havministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 16, fra representanten Finn Krokeide til forsvarsministeren, vil bli besvart av justis- og beredskapsministeren på vegne av forsvarsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 1

Liv Gustavsen (FrP) [11:23:04]: «Stortinget har vedtatt et lovverk som tydelig slår fast at seksuell omgang uten samtykke er straffbart. Samtidig vet vi at mange saker aldri når politiet.

Om en 14 år gammel jente på institusjon betror seg om at hun har vært utsatt for overgrep eller voldtekt, er det slik at helsesykepleiertjenesten har en klar og ubetinget plikt til å melde fra til politiet, og mener statsråden at dagens regelverk er tilstrekkelig tydelig for å sikre at barn som varsler, faktisk får den rettssikkerheten og beskyttelsen lovverket forutsetter?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:23:46]: Takk for spørsmålet. Jeg kjenner ikke den konkrete bakgrunnen for dette spørsmålet, men generelt er det sånn at helsepersonell har en plikt etter helsepersonelloven § 31 til å varsle politiet dersom det er nødvendig for å avverge alvorlig skade på en person. Helsepersonellet må vurdere hvor sannsynlig det er at handlingen kommer til å skje eller gjentas, og hvor alvorlige skader handlingen kan forårsake. Plikten inntrer hovedsakelig i nødrettssituasjoner. I slike tilfeller skal politiet varsles selv om pasienten ikke ønsker det.

Helsepersonellet har også en plikt etter straffeloven § 196 til å forsøke å avverge nærmere opplistede lovbrudd eller følgene av slike lovbrudd. Da kommer vi bl.a. inn på voldtekt, voldtekt av barn under 14 år og grov seksuell omgang mv. med barn mellom 14 og 16 år. Helsepersonellet plikter å forsøke å avverge slike lovbrudd ved å anmelde til politiet eller på annen måte.

Helsepersonell kan også ha en rett, men ikke en plikt til å gi opplysninger til politiet. Det vil være tilfellet dersom pasienten samtykker til at helsepersonellet kontakter politiet. For personer under 16 år er det som hovedregel foreldrene som skal samtykke til dette.

Etter helsepersonelloven § 23 nr. 4 kan helsepersonell også varsle politiet dersom «tungtveiende private eller offentlige interesser gjør det rettmessig» å gi opplysningene videre. Det kan være aktuelt ved seksuelle overgrep.

Det er bare anledning til å utlevere opplysninger som er nødvendige for å avverge en skade. Bestemmelsen åpner ikke for å videreformidle informasjon som er nødvendig for politiets etterforskning av straffbare forhold. Helsepersonellet må gjøre en konkret vurdering av den aktuelle situasjonen og veie hensynene bak taushetsplikten opp mot interessen av å gi informasjon til politiet. I saker som gjelder mishandling, har en i praksis lagt vekt på om fornærmede selv ønsker at politiet skal kontaktes.

Liv Gustavsen (FrP) [11:26:05]: Helsesøster spiller en viktig rolle for barn og unge på skoler og i institusjoner. Det er vi alle enige om. Statsråden viser til gjeldende regelverk, men jeg opplever fortsatt at det er litt uklarhet i praksis. Dersom en mindreårig jente på barnevernsinstitusjon forteller en helsesykepleier at hun har vært utsatt for overgrep, men helsesykepleieren ikke tror på henne eller lar være å melde saken videre, er det i tråd med lovverket? Og hvis ikke: Hvilke konkrete tiltak vil da statsråden iverksette for å sikre at meldeplikten faktisk etterleves i slike alvorlige saker? La meg si det annerledes: Mener statsråden at det er akseptabel praksis at en helsesykepleier selv vurderer troverdigheten til et barn og lar være å melde fra om mulig voldtekt, eller er dette et brudd på meldeplikten? Hvis det er det, hvordan skal det i så fall følges opp?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:27:05]: Som jeg redegjorde for i svaret, er det forskjeller i disse pliktene. Plikt til å avverge disse forholdene har vi etter gjeldende rett i dag, både etter helsepersonelloven og etter straffeloven. Som jeg sa, er det også slik at det er en rett, men ikke en plikt til å gi andre opplysninger til politiet, men da er det klare utgangspunktet at pasienten selv må samtykke til at helsepersonellet kontakter politiet. Det skjer jo i en del tilfeller. På spørsmålet om dagens regelverk er tilstrekkelig, har i hvert fall ikke vi på nåværende tidspunkt kunnskap om at regelverket er mangelfullt, eller at regelverket praktiseres på feil måte, men dersom det skulle være eksempler på det som representanten kjenner til, på generelt grunnlag, er det selvfølgelig noe vi kan se nærmere på.

Liv Gustavsen (FrP) [11:28:08]: Takk for at man ønsker å se på det. Det er veldig bra, for her tror jeg at det generelt er mye med tanke på hvordan det gjøres i praksis. Som statsråden sier, er straffeloven § 196 veldig tydelig, men også helsepersonelloven § 33. Helsepersonell har en klar meldeplikt ved mistanke om vold og overgrep mot barn. Hva mener statsråden om tilfeller

der helsesykepleier lar være å melde til politiet? Mener statsråden at dagens system i praksis sikrer at slike lovbrudd får konsekvenser for den enkelte ansatte, eller får det ingen konsekvenser?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:28:57]: Som sagt kjenner jeg ikke den konkrete bakgrunnen for dette spørsmålet, og jeg legger jo til grunn at alt norsk helsepersonell forholder seg til gjeldende rett, de rettighetene en har, og de pliktene en har. Som jeg også har sagt, har ikke vi kunnskap om at dette regelverket er mangelfullt eller utydelig. Hvis representanten har eksempler på det eller innspill og forslag til hvordan regelverket eventuelt bør praktiseres, er jeg selvfølgelig interessert i å lytte til det, men vårt klare utgangspunkt er at regelverket følges, at regelverket er tydelig slik det er, og at de som er satt til å forvalte dette regelverket, og som jobber i tjenesten, vet hvilke plikter de har, og bruker dette regelverket aktivt.

Spørsmål 2

Kjersti Toppe (Sp) [11:30:01]: «Ringerike sjukehus står i fare for å misse urologi-tilbodet, som i dag utgjer om lag 40 pst. av kirurgisk aktivitet på sjukehuset. Føretaket har i tillegg sett i gang ein stor prosess med framtidig oppgåve- og funksjonsfordeling, der det er fare for at både fødeavdelinga og akuttfunksjonar vert sentraliserte.

Vil statsråden bidra til at avvikling av urologi ved Ringerike sjukehus i det minste vert utsett og sett i samanheng med den heilskaplege gjennomgangen, og vil statsråden stoppe sentralisering av akutt- og fødetilbod på lokalsjukehusa?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:30:46]: Takk for spørsmålet.

Helseforetaket Vestre Viken har over flere år hatt utfordringer med å rekruttere og beholde urologer ved Ringerike sykehus. Fagmiljøet har vært lite og sårbart, og det har i perioder til dels basert seg på vikarer. Kontinuiteten i pasientbehandlingen har vært utfordrende. Det har også vært en situasjon hvor utdanningsstatusen innen urologifaget for Vestre Viken har vært truet, etter at læringsarenaen ved Ringerike sykehus ble underkjent høsten 2024.

Det skal derfor ha blitt iverksatt hastetiltak for å kunne beholde utdanningsstatusen, og det ble besluttet overflytting fra Ringerike sykehus til Bærum sykehus. Det ble også gjennomført risikovurdering og drøfting med tillitsvalgte og verneombud og lagt en plan for å utarbeide en helhetlig utdanningsplan for urologi.

Utfordringene rundt ivaretakelse av urologitilbudet skal dessverre ha tiltatt ytterligere gjennom første halvår 2025. Det ble da gjort en ny risikovurdering av situasjonen, og flere strakstiltak ble iverksatt. En arbeidsgruppe ble også satt ned, og den leverte sin rapport i november i fjor. Der ble ulike modeller utredet og risikovurdert.

En ny organisasjonsmodell for urologi i Vestre Viken ble besluttet i januar i år, der urologi samles ved Drammen sykehus og ved Bærum sykehus. Det ble også vedtatt å etablere et gjennomføringsprosjekt, hvor det er vektlagt at prosessen skal følge reglene for omstilling. Parallelt med dette skal Vestre Viken se på hvordan ulike pasienttilbud ivaretas i helseforetaket. Jeg er glad for at Vestre Viken også uttaler at de ønsker å styrke Ringerike og Kongsberg sykehus, og i forbindelse med det vil de også se på annen aktivitet som kan etableres her når den urologiske aktiviteten flyttes.

Den aktuelle sitasjonen skaper stort engasjement. Det har jeg stor forståelse for. Dette gjelder faglige forhold og faglige spørsmål som jeg mener at best vurderes og løses av fagmiljøene og ledelsen ved sykehusene som er berørt. Det foreligger ikke konkrete planer om å endre verken fødetilbud eller akuttfunksjoner i Vestre Viken, men det gjennomføres en mulighetsstudie for å se om det er grunnlag for eventuell videre utredning av alternativ organisering av tilbudene slik de er i dag.

Kjersti Toppe (Sp) [11:33:28]: Takk for svaret.

Ei avvikling av urologitilbodet ved Ringerike vil bety ei stor svekking av lokalsjukehuset, når om lag 40 pst. av den kirurgiske aktiviteten på dagtid forsvinn. Det er flott å høyra at føretaket skal vurdera tilsvarande aktivitet, men det er ikkje bestemt, og det skal greiast ut. Det som er bestemt i føretaket, er at urologitilbodet skal forsvinna.

Eg høyrer argumentasjonen om fagmiljøet, men det er jo spesielt at ein ikkje har vurdert å ha igjen nokon polikliniske tilbod i urologi, slik ein ser at ein får til andre plassar i landet. Vil statsråden vurdera om ikkje noko av urologitilbodet kan desentraliserast til Ringerike igjen?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:34:34]: Min generelle tilnærming er at det vi kan desentralisere, bør vi desentralisere, og det må vi sentralisere, må vi sentralisere. Det vil hele tiden bli gjort endringer i tjenestetilbudet, avhengig av tilgang på kompetanse, pasientenes behov, innbyggerantall, demografi og ny teknologi. I en del tilfeller innebærer det helt nye muligheter for å desentralisere helsetjenester som tidligere måtte sentraliseres, og det er veldig positivt at flere innbyggere kan få tilgang til spesielt de helsetjenestene de trenger ofte og

mye, uten å måtte reise så langt. Egentlig ser jeg altså et stort potensial for lokalsykehusene våre framover.

Samtidig tror jeg vi må være åpne om at det også sannsynligvis vil innebære noen endringer i oppgavedelingen. Her er utfordringen faglig begrunnet, nemlig at en har et sårbart miljø, og det har vært vanskelig å rekruttere og vanskelig å få kontinuitet i pasientbehandlingen. Da mener jeg at det er medisinske spørsmål som helseforetaket og det lokale sykehuset er bedre til å vurdere enn det jeg er.

Kjersti Toppe (Sp) [11:35:41]: Eg er faktisk skuffa over svaret, for poliklinisk urologi er nettopp eit tenestetilbod som er fullt mogleg å desentralisera. Det er skuffande at det ikkje er ein plan om å ha nokre dagar i løpet av ein månad – ikkje det eingong kan ein planleggja for på Ringerike. Det tenkjer eg ein kunne ha gitt eit politisk styringssignal om å få til dersom ein ønskjer ei desentralisert spesialisthelseteneste i Noreg.

Det eg òg er uroa over, er at det er sett i gang store prosessar når det gjeld funksjons- og oppgåvefordeling, der ein ikkje seier at akuttfunksjonar eller fødetilbod skal liggja fast. Dette skapar uro for rekruttering til dette og andre lokalsjukehus, og eg vil spørja om statsråden synest det er i orden at føretaket lagar så stor uro for kva tilbod som skal vera på Ringerike sjukehus i framtida.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:36:47]: Jeg tror ikke foretaket gjør dette for å skape uro. Det er en reell utfordring med et sårbart fagmiljø, og det har vært forsøkt en rekke tiltak som ikke har gitt god effekt. Pasienter flest er opptatt av at de får god behandling. Noen ganger betyr det at de må reise litt lenger for at vi skal ha sterke og gode fagmiljøer som gjør at flere får god og riktig behandling. Det må tross alt være det viktigste målet i helsepolitikken.

Jeg er også glad for at det nå vurderes hvilke tilbud som kan etableres både på Ringerike sykehus og på Kongsberg sykehus. Det er selvfølgelig mulig å tenke seg at man kunne hatt et urologisk dagtilbud, og så har vel helseforetaket vurdert at det er mest hensiktsmessig å samle det urologiske fagmiljøet andre steder. Dette er spørsmål som det lokale sykehuset og styret må vurdere, og det er jeg helt sikker på at de også gjør.

Det foreligger ingen planer om å endre akuttilbudet, og hva gjelder fødetilbudet, har vi jo fra Stortingets side vært tydelige på at fødetilbudet skal bestå i denne planperioden, så fremt det er faglig forsvarlig.

Spørsmål 3

Julia Brännström Nordtug (FrP) [11:38:02]: «Mange migrenepasienter som har fått lindring med CGRP-hemmere, er nå bekymret for fremtiden. Det har de god grunn til når vi ser retningslinjene som er laget på Ullevål sykehus. Dette mener Fremskrittspartiet strider med Stortingets vedtak og pasientenes grunnleggende rett til en individuell vurdering.

Vil statsråden gi helseforetakene beskjed om at behandlingspause ikke skal pålegges, men kun kan vurderes individuelt i møte med pasienten?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:38:32]: Takk for spørsmålet. La meg først si at migrene er en tilstand som rammer mange innbyggere i Norge. For dem som har mest uttalte kroniske plager, og som ikke oppnår tilstrekkelig effekt av førstevalgene for forebyggende behandling, er det bred enighet i fagmiljøet om at CGRP-hemmere har en viktig plass i behandlingen. Under særskilte vilkår kan det derfor for denne pasientgruppen innvilges individuell stønad for CGRP-hemmere på blå resept, og vedtaket er tidsbegrenset til tolv måneder fra søknadsdatoen. Skal behandlingen fortsette etter dette, må det søkes på nytt.

Migrene har et naturlig forløp der mange pasienter kan oppleve stabilisering av tilstanden, og hvor andre, godt dokumenterte og kostnadseffektive behandlingsalternativer kan være aktuelle. Derfor er det bred enighet om – og det kommer også tydelig fram i både de nasjonale og de internasjonale retningslinjene – at en etter en tids behandling med CGRP-hemmere bør gjennomføre en behandlingspause for å vurdere om pasienten fortsatt har behov for behandlingen, og om vilkårene for individuell stønad fortsatt er oppfylt. Ifølge Helse vest viser systematiske studier av behandlingspauser at om lag en tredjedel av pasientene ikke trenger fortsatt behandling, og eventuell forverring skjer gradvis og vanligvis ikke tilbake til tidligere nivå. Derfor mener jeg det er all grunn til å si at det er god medisinsk praksis å gjennomføre behandlingspauser.

Dette er et viktig tema som berører mange, så jeg er glad for at representanten reiser tematikken. Jeg har forespurt de regionale helseforetakene om praksisen deres er i tråd med Stortingets vedtak fra 2022. Ut fra de svarene jeg har mottatt, gjøres det individuelle vurderinger i alle regionene når behovet for fortsatt forebyggende behandling med CGRP-hemmere vurderes.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [11:40:41]: Jeg frykter at retningslinjene fra Ullevål handler mer om penger enn om pasienthensyn. Hva annet kan forklare behovet for å lage rutiner som pålegger en pause i stedet for å vurdere hver enkelt pasient i møte med sin behandler? For mange betyr en slik pause sterke smerter som ender med en sykemelding.

Jeg hører påstander om at dette er en dyr medisin. Sammenlignet med andre medisiner er den ikke det. For

denne prisen klarer flere å være i jobb. Utgiftene for medisinen ser vi på helsebudsjettet, mens vi ser utgiftene for arbeidsfraværet på Navs budsjetter. Nav bruker 1,6 mrd. kr på sykepenger, arbeidsavklaringspenger og uføretrygd til migrenepasienter alene.

Hva tenker statsråden om at mange migrenepasienter i praksis presses ut av arbeidslivet og ender opp på Nav?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:41:38]: Jeg vil at alle pasienter, uansett om det er migrenepasienter eller andre pasienter, skal få den beste behandlingen i Norge. Det fortjener de. Det er derfor vi har laget velferdsstaten, og velferdsstaten skal stille opp. Likevel synes jeg vi skal være litt forsiktige med å politisere det som er medisinskfaglige spørsmål. Det er ingen tvil om at de medisinskfaglige anbefalingene er at en innimellom har en behandlingspause for å vurdere effekten av denne behandlingen. Det er bl.a. en tydelig anbefaling fra European Headache Federations retningslinjer for bruk av disse hemmerne.

Representanten antyder at dette kan være et innsparingstiltak, men blåreseptordningen finansieres gjennom folketrygden, så sykehusene sparer ingenting ved at de gjør disse behandlingsstoppene for å vurdere om pasientene skal ha et annet tilbud. Helseforetakene og sykehusene sier at de gjør individuelle vurderinger. Det var også Stortinget opptatt av i 2022, og det legger jeg til grunn at sykehusene kommer til å fortsette med.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [11:42:42]: Selvsagt vil ingen pasienter sette en sprøyte på seg selv med medisiner hvis det ikke virker. Da ønsker man noe helt annet. Det pasientene forteller, er at det er helt greit med en behandlingspause når det skjer trygt og etter en individuell vurdering, men historiene vi får fra bl.a. Ullevål, er ikke fra pasienter som føler seg trygge og ivaretatt etter en individuell vurdering. OUS skriver selv:

> «For avansert behandling, som CGRP-hemmere, er behandlingspause en forutsetning for videre bruk.»

Det er et politisk ansvar å sikre at migrenepasientene får en god behandling som kan sørge for deltakelse i samfunnet og i arbeidslivet. Stortinget har vært tydelig på at migrenepasienter med hyppige anfall og sterke smerter ikke skal miste medisinen i tre måneder annethvert år uten en individuell vurdering.

Da spør jeg statsråden igjen: Vil statsråden nå gi helseforetakene beskjed om at en behandlingspause for migrenepasienter kun skal skje etter en individuell vurdering i møte med behandler?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:43:45]: Når representanten leser opp deler av retningslinjene ved OUS, kan jeg få lese opp resten av retningslinjene, for der står det også:

> «Unntak fra interne retningslinjer gjøres ut fra individuelle hensyn hos den enkelte pasient.»

Vår vurdering er at sykehusene følger opp det som har vært Stortingets intensjon, og at en gjør individuelle vurderinger. Norge har et langt høyere forbruk av CGRP-hemmere enn våre naboland. Vi har fire ganger så høyt forbruk per innbygger enn de har i Sverige, så dette er en behandling vi bruker utstrakt i Norge.

Likevel: Når samtlige av de faglige retningslinjene som sagt er så tydelige på at det er fordelaktig å ha et behandlingsstopp for å vurdere videre behandling, mener jeg vi må la det være opp til fagfolkene, ikke oss politikere her i Stortinget, å vurdere dette ut fra den individuelle situasjonen til pasienten.

Spørsmål 4

Bjørn Larsen (FrP) [11:44:59]: «Helse- og omsorgsminister Jan Christian Vestre har i svar til Stortinget og i media vært svært positiv til intermediærsenger i Mosjøen, et tilbud som er blitt utsatt flere ganger. Nå opplyses det at tilbudet som først ble omtalt som ti senger, deretter ble åtte, og det siste tallet er nå kun fire senger.

Var dette nivået statsråden så for seg da ordningen ble løftet frem som et viktig tiltak for Helgeland etter nedleggelsen av akuttfunksjonene, og er ministeren fornøyd med utviklingen?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:45:32]: Etableringen av en intermediærpost i Mosjøen var en del av det samlede oppdraget Helse nord fikk i fjor, som en del av endringer i funksjons- og oppgavedelingen ved Helgelandssykehuset. Etableringen forutsatte også kommunal deltakelse.

I denne saken har jeg vært veldig utålmodig, og jeg er glad for at aktørene nå er enige, og at arbeidet med etableringen igangsettes med mål om å ta imot de første pasientene senest sommeren 2026.

Gjennom denne nyetableringen skal Helgelandssykehuset sammen med Vefsn kommune drive tjenesteutvikling, særlig mot pasienter med kjente, sammensatte tilstander som bruker sykehusene ofte. Eldre med skrøpelighet vil være den mest sentrale målgruppen. Tilbudet skal levere helsetjenester på en måte som positivt utfordrer tradisjonelle modeller, og som fordrer nært samarbeid mellom tjenestenivåene.

Intermediærposten skal etableres i Helgelandssykehusets lokaler i Mosjøen, der også kommunale døgnsenger skal bruke deler av denne kapasiteten. Intermediærposten er også en del av samarbeidet som har fått navnet Vefsna helseklynge. Denne helseklyngen skal

være en samling av samhandlingsaktiviteter og tjenestetilbud utviklet i samarbeid mellom Helgelandssykehuset og kommunene Vefsn, Grane og Hattfjelldal. Målet er å gi pasienter med sammensatte behov et bedre og mer helhetlig tilbud nærmere hjemmet.

Helse nord opplyser at antall senger ved oppstart ikke er endelig besluttet. Det opplyses at for å sikre at behandlingsforløpene i intermediærposten er trygge og forsvarlige, har aktørene beskrevet en gradvis og utprøvende tilnærming, med mulighet for utvidelse i takt med erfaringer fra prosjektet. Helse nord har også opplyst at antall senger ikke er beskrevet i søknaden om midler, men at kapasiteten bør tilpasses omfanget av aktuelle pasienter og behov.

Bjørn Larsen (FrP) [11:47:36]: Statsråden uttalte i svar til meg i forrige uke at det var utenkelig at styret i Helse nord ikke hadde avklart vedtaket i styresak 18. desember 2019 med departementet. Dette er ganske alvorlig, for etter helseforetaksloven skal styring kun skje i foretaksmøtet. Mener statsråden at uformell avklaring og påvirkning av styret er i tråd med loven, eller erkjenner statsråden at en slik praksis vil være et brudd på lovens styringsmodell?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:48:07]: Jeg registrerer bare at funksjonsfordeling på Helgelandssykehuset har vært diskutert over mange år, og det var diskutert da Fremskrittspartiet både satt i regjering og sågar hadde en statsråd i Helse- og omsorgsdepartementet. Det at Helse nord på egen hånd har vurdert et så stort og viktig spørsmål, som en vet kommer i foretaksmøte, uten å ha sondert med departementet, tror jeg er veldig lite sannsynlig.

Jeg registrerer at Fremskrittspartiet også i denne saken bedriver ansvarsfraskrivelse – fører én politikk i posisjon, en annen politikk i opposisjon og går veldig høyt på banen og tar avstand fra et vedtak som ble fattet i et foretaksmøte, mer eller mindre umiddelbart etter at Fremskrittspartiet gikk ut av regjeringen. Det synes ikke jeg høres særlig troverdig ut, og jeg synes også Fremskrittspartiet skal være åpen og ærlig om den rollen de har hatt i denne saken tidligere.

Bjørn Larsen (FrP) [11:49:13]: Jeg legger merke til at statsråden fortsetter å ta opp denne problemstillingen. I styremøtet i Helse nord 9. januar 2024 la de fram en styresak om at man ønsket å få etablert ett sykehus på Helgeland. Den saken ble trukket i styremøtet og kom ikke til behandling. Etter det ble det lagt fram et annet forslag, med to sykehusmodeller. Det betyr, hvis man skal følge opp det statsråden sier, at statsråden har vært inne og styrt styret i Helse nord fram til det vedtaket man ønsket.

Når statsråden selv legger til grunn at sånne vedtak avklares med departementet, hvordan kan da befolkningen og Stortinget ha tillit til at styret i Helse nord faktisk gjør selvstendige vurderinger, og ikke bare følger politiske signaler gitt utenfor foretaksmøtet og i strid med helseforetaksloven?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:50:18]: Eierstyring skjer i foretaksmøte, men alle spørsmål som er så store som dette, spesielt når det gjelder funksjonsfordeling og endring av sykehusstruktur – større endringer i tilbudet – skal behandles i et foretaksmøte, og det er ikke unaturlig at det er sonderinger om hva som er mulig å få til og ikke. Det er innenfor helseforetaksmodellen.

Strukturen på Helgeland har vært diskutert i 30 år. Det er argumenter for ett sykehus, det er argumenter for to sykehus. Det ble i 2020 – også etter en langvarig prosess, der Fremskrittspartiet satt i regjering og kanskje tapte den saken internt, det vet ikke jeg – tatt en beslutning om at man skulle ha en sykehusmodell med to akuttsykehus, i Sandnessjøen og i Mo i Rana. Vi har vært opptatt av at det skulle være forutsigbarhet og kontinuitet i dette og har derfor i foretaksmøte stadfestet den overordnede strukturen.

Spørsmål 5

Erlend Svardal Bøe (H) [11:51:41]: «Pasient- og brukerombudet etterlyser større åpenhet fra regjeringen om det de kaller for 'ekte ventetid i helsetjenesten'. Regjeringen snakker om at ventetidene går ned, men fortsatt opplever mange altfor lang ventetid for å få helsehjelp, og andelen avviste pasienter har økt kraftig. Flere saker viser at pasienter settes på interne ventelister, og regjeringen snakker mest om ventetiden for den første kontakten pasienten har med sykehuset, og ikke når behandlingen faktisk starter.

Er ventetidsløftet blitt en ventetidsbløff?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:52:25]: Takk for spørsmålet. Målet med Ventetidsløftet har vært å redusere ventetidene til påbegynt helsehjelp markant, og det har vi beviselig lykkes med. Det viser offisielle tall fra Folkehelseinstituttet. Dette er for øvrig akkurat det samme ventetidsmålet og den samme indikatoren som ble fulgt da Høyre hadde helseministeren i åtte år.

Jeg har hele tiden kommunisert – og det er det utallige eksempler på – at dette arbeidet ikke skal gå på bekostning av pasienter som venter videre i forløpet. Siste tilgjengelige tall, også de offisielle fra Folkehelseinstituttet, viser at ventetidene til videre utredning og behandling – kanskje det nærmeste man kommer det folkelige

begrepet «interne ventelister» – også går ned, men de har ikke gått ned like mye som ventetiden for påbegynt helsehjelp. Jeg vil legge til at også her følger vi akkurat de samme indikatorene som Høyre benyttet da Høyre styrte Helsedepartementet i åtte år.

For den delen som kanskje ikke haster like mye, er jeg helt enig i at norske pasienter venter for lenge. Det har jeg tatt opp utallige ganger, også i helsetalen jeg holdt på Drammen sykehus i januar. Da sa jeg at gjennomsnittlig ventetid for det som heter «tid til tjenestestart», i dag er om lag fem måneder. Jeg varslet da, både i helsetalen i januar i år og i oppdragsdokumentet sykehusene har fått, at vi før sommeren kommer til å fastsette et nytt konkret mål for hvordan ventetid til videre utredning og behandling skal markant ned.

Sykehusene skal følge gjeldende lovverk for håndtering av henvisninger. Pasienter som vurderes å ha rett til helsehjelp, får en frist i tråd med prioriteringsveilederen og blir da registrert på en venteliste. Når pasienten tas inn til første kontakt for enten utredning eller behandling i helseforetaket, blir denne ventetiden avsluttet. Deretter gjelder forsvarlighetskravet for det videre pasientforløpet. Slik var regelverket også under den forrige regjeringen.

I denne stortingsperioden skal ventetiden til påbegynt helsehjelp ned hvert år, samtidig som ventetidene til videre utredning og behandling skal markant ned. Vi har også gitt Helsedirektoratet i oppdrag å styrke arbeidet med gode henvisninger, slik at flere pasienter blir riktig vurdert. Dermed håper jeg at andelen avviste henvisninger også vil gå ned.

Ventetidsløftet er reelt. Jeg mener at vi skal gi stor honnør til alle fagfolkene i sykehusene som har gjort en enorm innsats for å snu denne negative utviklingen, som begynte allerede i 2017. Nå er vi mer eller mindre tilbake på det nivået vi hadde for ventetider for påbegynt helsehjelp før pandemien. Det mener jeg er veldig positivt, men det er fortsatt for mange pasienter som venter for lenge. Derfor avslutter vi på ingen måte dette arbeidet, men vi gjennomfører det videre med fortsatt stor satsing og stor kraft, slik at pasienter i Norge skal få behandling så raskt det er praktisk mulig.

Erlend Svardal Bøe (H) [11:55:29]: Ventetidsløftet er jo et resultat av de problemene Arbeiderpartiet selv skapte med ventetidene, for ventetidene gikk for alvor kraftig opp da Arbeiderpartiet kom i regjering. Nå er det, helt riktig, tilbake igjen på det nivået som da Høyre satt i regjering, så det Arbeiderpartiet egentlig har gjort med Ventetidsløftet, er å rydde opp etter seg selv. Problemet er at Ventetidsløftet har skapt en del utfordringer. Det har bidratt til dårligere sykehusøkonomi, flere som får nei, og ansatte som sliter seg ut med å jobbe overtid.

Statsråden og jeg har kranglet mange ganger om andelen avviste pasienter. For all del, det er mange avvisninger som er riktige, og folk skal ha hjelp også på et annet nivå, men mange avvisninger kan også være veldig katastrofale. Det ser vi ikke minst i psykisk helsevern. Der har andelen som får nei til psykisk helsehjelp, økt med 50 pst. fra 2021 til 2025. Dette er folk som trenger hjelp, men som ikke får det.

Synes statsråden det er greit at det er flere som ikke får hjelp i psykisk helsevern med Arbeiderpartiet i regjering?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:56:33]: La meg først si at det er litt selektiv historiefortelling her. Ventetidene begynte å gå opp i 2017, så kom pandemien. Det snudde opp ned på sykehusene våre, og veldig mange konsultasjoner og planlagte behandlinger ble utsatt på ubestemt tid. Det gjorde at det ble et etterslep som vokste seg stort, som ikke bare Norge, men stort sett alle land jeg kommer på, har hatt problemer med å ta ned. Norge har tatt de ventetidene ned mer effektivt enn det mange av våre naboland har klart, og derfor ser også nå våre naboland til Norge, på hvordan vi har organisert dette gjennom Ventetidsløftet. Det er jeg glad for.

Det er altså beviselig sånn at ventetidene har gått ned. Det er beviselig sånn at det er færre som venter på helsehjelp. Jeg er helt uenig i at dette har gått ut over sykehusøkonomien og sykefraværet. Snarere tvert imot ser vi at sykefraværet på mange sykehus nå er på vei nedover. Trivselsundersøkelser scorer vi høyt på.

Når det gjelder andelen avvisninger, er det er noe vi jobber med, men dette er altså medisinske spørsmål som spesialisthelsetjenesten vurderer – hvem som skal få hjelp i sykehusene, og hvem som skal få hjelp i kommunen. Det er ikke et politisk spørsmål.

Erlend Svardal Bøe (H) [11:57:39]: Jeg synes det er synd at ikke statsråden brukte mer tid på å snakke om det som var spørsmålet mitt, om psykisk helsevern. Denne uken kunne vi hos NRK lese den tragiske historien om Lina som ble funnet død i Sverige. Hun var alvorlig psykisk syk. Hun mistet livet sitt i Sverige, men problemene startet i Norge, med manglende hjelp og oppfølging.

Denne uken fikk jeg et brev i min postkasse fra en mor som opplever at hennes liv har gått i grus fordi hennes datter på 23 år med alvorlige spiseforstyrrelser ikke får den hjelpen hun trenger. En av grunnene er mangel på kapasitet og oppfølging. Dette brevet er den virkeligheten veldig mange mennesker står i, og den er ganske annerledes enn det jeg oppfatter at statsråden gir inntrykk av her. Det er alvorlig når folk i psykisk helsevern ikke får hjelp, det er alvorlig når døgnplasser blir lagt

ned, og det er alvorlig når lavterskeltilbudene ikke bygges opp.

Da lurer jeg litt på hva statsråden sier til alle de menneskene som står i disse situasjonene, når statsråden snakker om masse fine tiltak, men folk ikke ser at det psykiske helsearbeidet blir bedre i Norge. Hva vil statsråden si til dem?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:58:46]: Jeg er lei meg for alle som ikke får god nok behandling av vår felles helsetjeneste. Jeg synes ikke representanten skal karikere det jeg sier, for jeg har i denne replikkvekslingen sagt flere ganger at det er for mange pasienter som venter for lenge på helsehjelp. Som representanten er godt kjent med, har vi satt i gang en rekke tiltak: opptrappingsplanen for psykisk helse, utbygge lavterskeltilbud i alle landets kommuner, øke behandlingskapasiteten, én vei inn til psykisk helsevern, slik at pasienter ikke blir kasteballer mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, og vi har lagt fram egne tiltak for dem som sliter med spiseforstyrrelser. Jeg er helt enig i at det er for mange eksempler nå på folk som forteller at de ikke har fått god nok hjelp, og jeg har møtt flere av dem og deres familier. Det gjør sterkt, sterkt inntrykk på meg. Jeg skulle likevel håpe at denne debatten i større grad kunne handle om hvilke nye tiltak vi kan gjøre, for jeg er helt sikker på at partiet Høyre også har konkrete forslag og ideer til ting vi kan samarbeide om for å styrke kvaliteten på tjenestene våre. Det gjør vi altså best med å fokusere på løsningene, ikke så tvil om offisielle ventetidstall fra det norske folkehelseinstituttet.

Spørsmål 6

Tom Staahle (FrP) [11:59:59]: «Regjeringen har gjentatte ganger hevdet at de fører en politikk som vil bidra til lavere renter. Prisene i Norge steg med 0,6 pst. fra desember 2025 til januar 2026. I januar 2026 var prisveksten 3,6 pst. høyere enn for ett år siden. Kjerneinflasjonen, som ekskluderer energivarer og er justert for avgiftsendringer, var 3,4 pst. Norges Bank har i sine prognoser ligget inne med et estimat på 2,9 pst. prisvekst.

Mener fortsatt statsråden at regjeringens politikk vil bidra til en lavere rente?»

Statsråd Jens Stoltenberg [12:00:50]: Vi har en klar arbeidsdeling i den økonomiske politikken, og det er Norges Banks ansvar å sette renten.

Prisveksten i februar var 2,7 pst. Det er noe over inflasjonsmålet på 2 pst., men samtidig klart lavere enn for få år siden, da tolvmånedersveksten i konsumprisene på det meste var over 7 pst.

Regjeringens jobb er å føre en ansvarlig økonomisk politikk, med budsjetter som er tilpasset situasjonen i norsk økonomi. Det kan bidra til at den positive utviklingen vi har sett, hvor prisveksten har kommet ned fra høyere nivåer, og husholdningene har opplevd reallønnsvekst i både 2024 og 2025, kan fortsette.

Årets budsjett er et godt eksempel på dette. Innenfor ansvarlige rammer har vi prioritert tiltak som trygger landet, trygger velferden og trygger folks økonomi.

Beregninger fra Finansdepartementets makromodeller viser at regjeringens forslag til budsjett hadde en om lag nøytral effekt på aktiviteten i økonomien vår. Selve budsjettforliket innebar små endringer i bruken av fondsmidler.

Det er verdt å merke seg at rentebanen Norges Bank publiserte i desember – etter at budsjettforliket ble vedtatt – var om lag uendret sammenlignet med rentebanen de la fram i september, altså før budsjettforslaget vårt kom.

Krigen i Midtøsten har skapt fornyet usikkerhet om den økonomiske utviklingen framover. Vi har allerede sett at redusert tilgang på olje og gass øker energiprisene og kan bidra til økt prisstigning internasjonalt. Dette vil også påvirke norsk økonomi. Flere prognosemiljøer har oppjustert sine anslag for prisveksten i Norge, bl.a. som følge av krigen i Midtøsten. Finansdepartementet vil presentere oppdaterte anslag for prisveksten i revidert nasjonalbudsjett.

Tom Staahle (FrP) [12:02:39]: Også jeg er klar over at det er en klar arbeidsdeling mellom Norges Bank, som setter renten, og hva regjeringen kan eller skal ta ansvar for. Det som er utfordringen, er at Arbeiderpartiet i valgkampen på reklameplakater på trikken her i Oslo reklamerte for at de skulle sørge for lavere rente. Man har altså etablert et faktum ute blant velgerne om at man har lovet en lavere rente til folk flest.

Bolig er noe av de viktigste man investerer i. Etter andre verdenskrig var det stor boligmangel i Norge. Husbanken ble opprettet i 1946, og det ble innført sterk statlig regulering og støtte til boligbyggelag. Prinsippet om at flest mulig skulle eie sin egen bolig, ble nærmest hamret i veggen.

Boliglånsundersøkelsen til Finanstilsynet for 2025 viser en økning i gjeldsgraden for nye lån. Det henger nok sammen med utlånsforskriften, som har økt til 90 pst. Allikevel vet vi at mange sliter med å komme inn i boligmarkedet, og at byggekostnadene er særdeles høye.

Er det slik at dagens regjering med sin nye, dog stadig endrede, skattemodell på bolig, manglende grep for å bygge nye boliger og manglende satsing på Husbanken har gått bort fra prinsippet om at man skal eie sin egen bolig?

Statsråd Jens Stoltenberg [12:03:49]: Arbeiderpartiet har lagt til rette for at en veldig stor andel av Norges befolkning kan eie sin egen bolig. Det har vært en viktig del av Arbeiderpartiets politikk i flere tiår. Vi var også helt avgjørende for opprettelsen av f.eks. Husbanken.

Arbeiderpartiet står selvsagt fortsatt ved en politikk der folk skal kunne eie sin egen bolig. De tiltakene vi nå har gjennomført for å få til mer rettferdig beskatning av bolig, mener jeg er helt i tråd med det, for det var urettferdig at veldig mange mennesker opplevde at deres bolig ble overvurdert takstmessig, og at de dermed betalte mer i skatt enn de ville gjort med et mer rettferdig system. Det er faktisk dobbelt så mange som får lettelser med den nye modellen som det er folk som får økt formuesskatt på bolig.

Vi er opptatt av å legge til rette for økt boligbygging. Det gjør vi gjennom Husbanken. Rammene er utvidet betydelig, men vi må også se på hvordan vi kan få ned kostnadene, og det handler om effektivisering av byggesaksbehandling og tilgang på tomter.

Tom Staahle (FrP) [12:04:54]: Jeg tror nok at folk der ute opplever at virkeligheten er en litt annen.

I et svar til representanten Vedum tidligere i dag sa statsråden: «[D]et er kroner folk lever av (...).» Regjeringen skriver i sin plan for Norge, som ble framlagt før jul: «Mange familier har hatt presset økonomi og økte bo- og levekostnader.» Da ville det også vært naturlig å ta grep som gjør at presset i økonomien for den enkelte reduseres, og at bo- og levekostnadene prioriteres i de valg regjeringen gjør.

En sentral del av levekostnadene for de fleste er jo mat. Vi ser at man i Sverige nå setter ned matmomsen, og vi har hatt en lang polemikk om matmomsen tidligere i dag. Likevel har ikke regjeringen eller finansministeren indikert at de vil gjøre noe med det. Det er jo slik at hvis man halverer matmomsen, vil en gjennomsnittsfamilie på fire personer sitte igjen med 12 000–13 000 kr i året. Ville ikke det være et bidrag til å sikre at folk har kroner å leve av, finansminister?

Statsråd Jens Stoltenberg [12:05:58]: Denne regjeringen har tatt grep, betydelige grep, for å bedre folks økonomi. Det handler om norgespris, det handler om økt barnetrygd, det handler om redusert elavgift, men det handler først og fremst om å føre en ansvarlig økonomisk politikk der vi har lagt til rette for at flere har kommet i jobb. Vi har også lagt til rette for å bidra til at selv om prisene øker, øker lønningene mer, slik at folk får økt kjøpekraft. Det skjedde i 2024, det skjedde i 2025, og anslagene for 2026 er at det også vil skje i år, selv om det selvfølgelig er økt usikkerhet nå på grunn av krigen i Midtøsten.

Vi har vist vilje til å ta grep, og vi er selvfølgelig fortsatt innstilt på å gjøre det, for å trygge folks økonomi, men hvis man først skal bruke 16 mrd. kr på å kutte noen skatter eller avgifter – det koster 16 mrd. kr å halvere momsen – mener vi at vi får mer igjen ved å redusere f.eks. skatten på arbeid, altså inntekt, fordi det gir en bedre sosial profil og treffer bedre.

Spørsmål 7

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:07:10]: «De tyske regjeringspartiene har besluttet å etablere en egen task force for å finne tiltak for lavere drivstoffpriser. Arbeiderpartiets tyske søsterparti SPD argumenterer for at de høye drivstoffprisene rammer sosialt skeivt og særlig er problematiske for arbeidsfolk med lav inntekt. I Norge begynner drivstoffprisene nå å bli svært høye.

Vil statsråden ta initiativ til en tilsvarende arbeidsgruppe i Norge som raskt kan vurdere og iverksette målrettede tiltak for å redusere drivstoffkostnadene for folk og næringsliv?»

Statsråd Jens Stoltenberg [12:07:42]: Krigen i Midtøsten har ført til at tilbudet av olje og petroleumsprodukter på verdensmarkedet har falt, og at de internasjonale markedsprisene har økt. Dette påvirker prisene på drivstoff også i Norge. Det er forståelig at folk er bekymret for hverdagsøkonomien og hvordan uroen ute i verden påvirker deres liv. Regjeringen har gjennomført flere tiltak, som f.eks. redusert inntektsskatt, lavere barnehage- og SFO-priser, norgespris og redusert elavgift. Dette har vi gjort innenfor en ansvarlig pengebruk. Det har bidratt til en god økonomisk utvikling der lønningene har vokst raskere enn prisene. Folk har fått bedre kjøpekraft.

Den tyske regjeringen har satt ned en «task force» for å vurdere tiltak som kan bidra til å redusere prisene på drivstoff. På bakgrunn av dette arbeidet la den tyske regjeringen på fredag fram to forslag. For det første har Tyskland frigjort deler av sine nasjonale oljereserver. Dette er i tråd med oppfordringen fra Det internasjonale energibyrået. For det andre er det foreslått endringer i den tyske konkurranselovgivningen. Bensinstasjoner vil kun ha adgang til å øke drivstoffprisene én gang om dagen. Bensinstasjonene kan imidlertid redusere prisene så ofte de måtte ønske. Jeg er ikke kjent med at den tyske regjeringen har vurdert å redusere avgiftene på drivstoff.

Det norske drivstoffmarkedet er dominert av noen få, store aktører. Det kan bidra til svakere konkurranse og høyere pumpepriser. Konkurransetilsynet følger derfor drivstoffmarkedet svært tett. Avgiftene på drivstoff har vært stabile over en lang årrekke, selv om det har

vært store svingninger i oljeprisen. Drivstoffprisene varierer mye, både mellom stasjoner og over tid. I går formiddag var den gjennomsnittlige bensinprisen i Norge 24 kr og 50 øre per liter. Det er rundt 4 kr per liter høyere enn i januar. For en gjennomsnittlig bilist vil en slik prisøkning gi en månedlig merkostnad på 240 kr.

Jeg har forståelse for at det kan skape bekymring for noen når prisene på drivstoff øker, men i urolige tider kan drivstoffprisene svinge mye på kort tid, både opp og ned. Etter utbruddet av krigen i Ukraina så vi også svært høye drivstoffpriser, men etter kort tid var prisene på vei nedover til et mer normalt nivå. Det er for tidlig å si hvor lenge de høye prisene vil vare denne gangen. Det er derfor også for tidlig å si om det eventuelt kan bli nødvendig med tiltak.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:10:23]: Det er veldig mye usikkerhet, og det er selvfølgelig ikke regjeringens skyld at man har den krigen man har nå i Midtøsten, eller at Hormuzstredet er stengt. Likevel er det norske politikere og den norske regjeringen sitt ansvar å se hvilke konsekvenser det kan få for folk i Norge.

Noe av det som bekymrer oss i Senterpartiet veldig, er at på grunn av en krig Trump har startet, kan et lite anleggsfirma plutselig gå overende fordi kostnadene blir for store. Når det gjelder transportnæringen, ser vi at SAS allerede har begynt å kansellere veldig mange flyvninger. Nå har de sikret lite av sitt drivstoff, men over tid kan plutselig Widerøe begynne å gjøre det samme, Norwegian kan begynne å gjøre det samme, og det skaper store konsekvenser for folk og næringsliv i landet. Det er derfor Senterpartiet har utfordret regjeringen til å ha en arbeidsgruppe eller «task force» for å se på ulike virkemidler og ha en beredskap hvis denne situasjonen blir ytterligere mer krevende.

Da er mitt spørsmål: Vil statsråden sette i gang et arbeid for å ha ulike verktøy å trekke på hvis denne situasjonen kommer helt ut av kontroll?

Statsråd Jens Stoltenberg [12:11:30]: Jeg forstår uroen. Vi følger dette veldig nøye. Jeg har også sagt flere ganger – jeg sa det på lørdag, jeg sa det i dag her i stortingssalen – at vi selvfølgelig ikke vil utelukke å vurdere tiltak dersom vi mener det er nødvendig, som en del av arbeidet med budsjettet.

Vi hadde en lignende situasjon sommeren 2022. I dagens kroneverdi var bensinprisen da oppe i 30 kr literen. Vi er et stykke derfra nå, når vi ser på gjennomsnittsprisen så langt i mars, men igjen: Vi vil vurdere hva vi eventuelt gjør, avhengig av hvordan utviklingen går. Det er nok kompetanse i Finansdepartementet til å vurdere både avgifter og andre tiltak som eventuelt måtte bli nødvendig.

Morten Stordalen hadde her overtatt presidentplassen.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:12:27]: En av de bransjene som har hatt det krevende over flere år, er anleggsbransjen. Det har vært små marginer, selvfølgelig også fordi den private etterspørselen har vært svakere på grunn av høy rente, så de har tæret på reservene. Fram til nå har en egentlig tenkt at det er litt omstilling, noen selskaper legger ned, andre starter opp, sånn er det, men nå de siste månedene er det stadig flere selskaper som har utfordringer, og vi får flere konkurser. Det som er det urimelige nå, er hvis næringsdrivende rammes av et sjokk de ikke er skyld i i det hele tatt, som nå er i ferd med å skje, hvis vi får den type drivstoffpriser, og kommunene også har få offentlige prosjekter.

Vurderer regjeringen å sette i gang tiltak for å holde gravemaskinene i gang rundt omkring i Norge, f.eks. at man gir kommunene mulighet til å sette i gang en del veivedlikehold og den type prosjekter som gjør at man kan holde hjulene i gang, og at de anleggsfirmaene har jobb istedenfor ledigganг?

Statsråd Jens Stoltenberg [12:13:23]: Vi er veldig opptatt av at det skal være ting å investere i, ting å bygge, anleggsvirksomhet i Norge, for det bygger landet – både private investeringsprosjekter og offentlige investeringsprosjekter. Det jeg kan berolige representanten med, er at de planene vi har nå, f.eks. innenfor forsvar, innebærer store byggeprosjekter. De tingene vi gjør innenfor samferdsel, innebærer store samferdselsinvesteringer og vedlikehold. Det vi også ser, er at investeringene i private bedrifter øker, så det som driver veksten i norsk økonomi nå, er faktisk privat etterspørsel, og investeringsetterspørsel er en del av det. Det viktigste er at det er oppdrag, og regjeringen bidrar til at det er både private og offentlige oppdrag til norske anleggsbedrifter.

Spørsmål 8

Fra representanten Erlend Wiborg til samferdselsministeren:

«Når ble statsråden første gang varslet om at dobbeltsporet Haug–Seut kunne bli utsatt, og kan statsråden redegjøre for hvilke skriftlige eller muntlige varsler fra Bane NOR, eller andre, som er mottatt fra mars 2024 til i dag om at prosjektets framdriftsplan, inkludert omtalt byggestart rundt 2030, ikke var realistisk gitt bevilgningene og investeringsrammene?»

Spørsmål 9

Fra representanten Bård Hoksrud til samferdselsministeren:

«Etter det dramatiske steinskredet ved Fjæra i Etne kommune kan E134 bli stengt i lang tid. Når hovedveien mellom øst og vest i landet må stenges over et lengre tidsrom, skaper dette store vanskeligheter for både person- og næringstransport. Faren for ras- og skred langs både riks- og fylkesveinettet skaper utrygghet mange steder i landet. Regjeringen har flyttet ressurser fra veisektoren.

Ser statsråden nå at dette er feil prioritering?»

Presidenten [12:14:15]: Spørsmålene 8 og 9 er trukket.

Spørsmål 10

Oda Indgaard (MDG) [12:14:32]: «Bane NOR har varslet massive kutt i utbyggingene av norsk jernbane, uten å presisere hvilke strekninger det er snakk om. Det har skapt usikkerhet i befolkningen, for pendlere og for kommunepolitikere over hele landet. Samferdselsdepartementet kalte Bane NOR inn til et møte for å diskutere saken 4. mars og uttrykte i den forbindelse bekymring for om dette er i tråd med Stortingets prioriteringer.

Hvilke utbyggingskutt er det togreisende må tåle, og hvilke grep gjør statsråden for å sikre bedre kontroll i jernbanesektoren?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:15:04]: Bane NOR gikk den 3. mars ut med informasjon om jernbaneprosjekter – og det er viktig å understreke at det i all hovedsak er planaktiviteter – som foretaket ser for seg å utsette eller stanse. Bane NOR presiserte den 4. mars at alle prosjekter som er vedtatt og omtalt i statsbudsjettet, og prosjekter som er i gang, videreføres. En eventuell stans av disse prosjektene må forankres i Stortinget.

Bane NOR skal sikre kontroll med at framdrift og omfang av prosjekter under planlegging og bygging på jernbanen er tilpasset de økonomiske rammene foretaket har til rådighet. Det ansvaret ivaretar Bane NOR gjennom porteføljestyring. Det innebærer at man kan bytte om på rekkefølgen på prosjekter og eventuelt justere planlagt framdrift. Porteføljestyringen skal skje innenfor vedtak og forutsetninger fra Stortinget i statsbudsjettet, oppdragsbrev fra departementet og de avtalefestede forpliktelsene man har med Jernbanedirektoratet.

Bane NOR har erkjent at foretaket i informasjonen som ble kommunisert den 3. mars, ikke i tilstrekkelig grad skilte mellom tiltak som skal prioriteres i henhold til statsbudsjettet, og tiltak det tilligger Bane NOR å prioritere. Foretaket presiserte at det derfor ikke er avklart hvilke justeringer som vil gjøres i prosjektporteføljen.

Eventuelle vesentlige endringer knyttet til prosjekter som er vedtatt eller omtalt i statsbudsjettet, må i så fall bli fremmet for Stortinget på ordinær måte i budsjettprosessen.

Oda Indgaard (MDG) [12:16:42]: Selv om dette bare gjelder planlagte traseer, er det sånn at alle planlagte traseer har areal som blir båndlagt, folks liv blir satt på vent, og planer for stedsutvikling blir utsatt til ut i evigheten. Selv om statsråden har avlyst kuttene, er usikkerheten vedvarende der ute. Frykten er at det vil kunne komme kuttforslag. Det tegnes et bilde av en sektor med mangel på stramme nok oppfølginger av store prosjekter og måltall, og krevende styringslinjer, når sånne signaler kommer som lyn fra klar himmel for statsråden.

Da Thor Gjermund Eriksen overraskende gikk fra Bane NOR i fjor, uttalte han følgende til VG:

> «Vi kunne fått til så veldig mye mer for ressursene vi har innen jernbanen, med tydeligere styring, realistiske mål og bedre samsvar mellom ansvar og myndighet til å utføre oppgavene.»

Hva slags læring og endringer er innført mellom departement, direktorat og Bane NOR for å tydeliggjøre roller og ansvar og sørge for at vi kan få mindre usikkerhet og mer jernbane for pengene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:17:37]: Det har over lengre tid vært jobbet med å utvikle styringssystemet i sektoren. Det handler om hvordan vi samhandler og styrer fra Samferdselsdepartementet via Jernbanedirektoratet og til Bane NOR, og også hvordan vi håndterer Bane NOR gjennom såkalte oppdragsbrev. Dette har vi jobbet med de senere årene, og denne saken illustrerer at det er rom for å jobbe mer med styringssystemet. Det vi særlig ser for oss å dykke mer ned i, er budsjettarbeidet. Det må selvfølgelig være sånn at budsjettarbeidet i Bane NOR henger godt sammen med budsjettarbeidet i regjering og storting. Det skal vi jobbe mer med framover, for å få det til å bli enda bedre.

Det vil alltid være sånn at Bane NOR vil kunne gjøre justeringer på framdrift på mindre prosjekter. Prosjektene som er omtalt her, som på mange måter er NTP-porteføljen i jernbanen, må via Stortinget i det ordinære budsjettsporet hvis det skal gjøres endringer i planporteføljen – enten på framdrift, omprioritering av rekkefølge, stans eller hva det måtte være.

Oda Indgaard (MDG) [12:18:47]: Jeg vil over til en annen pekelek i togområdet. Vi får nå høre at på Sør-

landsbanen holdes togene sammen med kun gaffateip. Det er altså sånn regjeringen fikser togene for øyeblikket. Samferdselsministeren lovte i svaret på mitt spørsmål tidligere i mars at fra mandag 9. mars forventer Jernbanedirektoratet tilstrekkelig tilgang på togsett sånn at avtalt togtilbud kan kjøres. I dag, 18. mars, er dette status: Tog 706 er innstilt mellom Stavanger og Oslo på grunn av problemer med toget. Tog 708 er innstilt mellom Stavanger og Oslo på grunn av problemer med toget. Tog 3023 er innstilt mellom Nærbø og Stavanger på grunn av problemer med toget. Tog 2067 er innstilt mellom Nelaug og Arendal på grunn av problemer med toget.

Jeg kan fortsette nesten ut i evigheten, og jeg er usikker på om det i det hele tatt har gått et eneste tog fra Stavanger stasjon i dag. Det kan vel knapt være en togpassasjer igjen som tror at toget er til å stole på. Mener samferdselsministeren at reisende skal leve med denne situasjonen i to år til, og hvorfor vurderer ikke samferdselsministeren å kansellere kontrakten med Go Ahead hvis de ikke oppfyller vilkårene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:19:53]: For å svare på det enkle først: Vi forventer at de skal ha et togtilbud som driftes i tråd med avtalene staten har inngått. Det er vårt utgangspunkt hele tiden.

På Sørlandsbanen er det noen utfordringer med togsettene. Det er to nivåer i det. Det ene er ansvaret selskapet har. Representanten må gjerne bruke begrepet pekelek, men det er togselskapene som har ansvar for å drifte og vedlikeholde eget materiell. Det ser ut til at Go Ahead har hatt problemer med det arbeidet.

Det andre nivået handler om å skaffe nye tog, og det er mitt ansvar – og storting og regjering sitt ansvar. Regjeringen har bestilt til sammen 85 nye togsett. De kommer de nærmeste årene, og når det etter hvert kommer nye togsett, vil det selvfølgelig også være mulig å bytte ut materiellet. Sørlandsbanen er en av strekningene som etter hvert vil få nytt togmateriell. Da vil togkundene oppleve et helt annet tilbud i hverdagen, et bedre og driftsstabilt tilbud. I mellomtiden skal vi holde togsettene sammen – helst ikke med gaffateip.

Spørsmål 11

Anna Molberg (H) [12:21:07]: «Forsinkelsen på dobbeltsporet mellom Oslo og Hamar har kommet som et sjokk. Milliarder er brukt, og byggingen er godt i gang, mens Hamar vokser i stor fart til å bli en del av både bo- og arbeidsmarkedet i Oslo-regionen. Det er viktig for alle nå å oppleve at det er politisk vilje til å minimere forsinkelsen og kostnadene. Mens vi venter på avklaring over Åkersvika, er det nødvendig at Hamar stasjon fullføres etter planen.

Vil statsråden åpne for at Bane NOR kan starte prekvalifisering av leverandører for å fullføre stasjonen raskere?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:21:51]: Det er uheldig når store utbyggingsprosjekter forsinkes. Tilbudsforbedringen som vil knytte Oslo og Hamar enda tettere sammen, er viktig, både for de reisende og selvfølgelig også for byutvikling i Hamar. Derfor har jeg vært veldig klar og tydelig overfor Bane NOR når jeg har uttrykt mine forventninger til at foretaket må vurdere alle muligheter for å redusere forsinkelser i utbyggingsprosjektet. Det arbeidet pågår med uforminsket styrke. Når det gjelder framdrift for ombygging av Hamar stasjon, er det noe vi må komme tilbake til i forbindelse med de ordinære budsjettprosessene.

Anna Molberg (H) [12:22:29]: Vi har alle et mål her, som jeg håper også statsråden er helt med på. Når det først ble som det ble med passasjen over Åkersvika, er vi nødt til å bygge det som bygges kan, rett og slett for å minimere forsinkelser og ikke minst minimere kostnader. Hvis Bane NOR kunne startet prekvalifisering av leverandører for Hamar stasjon, kunne utbyggingsperioden og kostnadene blitt redusert. Det var sånn det ble gjort med Ilseng fengsel i Hamar-området. Jeg håper statsråden virkelig vil vurdere dette.

For å realisere Hamar stasjon raskest mulig er det også mulig å frikoble prosjektet fra signalsystemet ERTMS. Man kan rett og slett benytte eksisterende signalsystem og innføre ERTMS senere. Dette åpner regjeringen selv for i statsbudsjettet. Hvis statsråden er enig i det som står i regjeringens egne budsjettdokumenter, er det ingenting som hindrer byggestart etter planen, gitt finansiering. Er statsråden enig i dette?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:23:36]: Hamar stasjon var omtalt i statsbudsjettet for inneværende år. Det som står i statsbudsjettet, er at vi må komme tilbake med en kostnadsramme. Så har det etter den tid oppstått en situasjon med utbyggingen på Hamar, og det gjør at vi nå i hvert fall må gå noen runder med hvordan vi skal håndtere den situasjonen. Normalt har man bygget infrastruktur sånn at man har bygget fra Oslo og nordover, fra Oslo og østover, eller fra Oslo og sydvestover. Spørsmålet her er om vi skal gå i gang med Hamar stasjon på et tidligere tidspunkt for å sørge for at vi forsikrer Hamar-samfunnet om at byutviklingen kommer, og om det er klokt å sette i gang det prosjektet for å få utløst det Hamar venter på, tidligere enn det som ville vært normalt hvis man skulle tatt det i den rekkefølgen som vi bygger infrastruktur. Det må vi

komme tilbake til når vi har gjort en vurdering av det, og det er mest sannsynlig aktuelt at vi håndterer det i et kommende statsbudsjett.

Anna Molberg (H) [12:24:38]: Jeg var selv på Hamar stasjon nå på mandag, og jeg ble litt overrasket over at det der henger en ny storskjerm der Bane NOR har en flott reklame for prosjektet Hamar stasjon, med fine bilder av hvordan det skal se ut. Man får et klart inntrykk av at nye Hamar stasjon er rett rundt hjørnet. Det er mildt sagt ganske usikkert om dagen, og det er også usikkert nå, når jeg hører statsrådens svar til meg i spørretimen. I valgkampen kom samferdselsministeren til Hamar med alle sentrale politikere fra Arbeiderpartiet i Innlandet. Da var gladnyheten et faktum: Det kommer penger til stasjonen, en kjempenyhet. Det var altså midt i valgkampen, med applaus og brede smil, også fra oss i Høyre. Men hva skjer nå? Dette har jeg egentlig et ganske enkelt spørsmål til: Kan statsråden gi et tydelig svar til alle på Hamar som nå lurer på hva som skjer? Fortsetter prosjektet på Hamar stasjon etter planen, uten forsinkelser?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:25:40]: På det tidspunktet undertegnede var på Hamar stasjon – før valget, som representanten viser til – og på det tidspunktet vi la fram statsbudsjettet, var ikke den informasjonen som oppsto på nyåret, så klar – eller den var ikke klar, egentlig. Det var selvfølgelig allerede da beskrevet risiko for forsinkelser, men ut på nyåret kom det en veldig tydelig tilbakemelding fra Bane NOR om at de totalt sett så for seg en forsinkelse på fem år, som representanten og jeg er enige om at vi må gjøre det vi kan for å forsøke å ta ned tiden på. Så må man nødvendigvis se på Hamar stasjon i lys av de forsinkelsene og på hva som er riktig å gjøre nå. Det er vi beredt til å sette i gang et arbeid med. Jeg er for så vidt innforstått med at det betyr veldig mye for regionen, for Innlandet og for Hamar å få en avklaring på Hamar stasjon. Det er også mitt ønske å bidra til det.

Spørsmål 12

Amalie Gunnufsen (H) [12:26:45]: «I januar vedtok Stortinget at regjeringen senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett våren 2026 skulle legge frem et forslag til forlenget nedbetalingstid av lånene på prosjektet E39 Mandal–Kristiansand, slik at bompengebelastningen for privatbiler og nyttetransport på strekningen går ned.

Hva er fremdriftsplanen til saken, og kan Stortinget forvente at saken legges frem i samleproposisjonen før påske slik at Stortinget får fullført behandlingen av saken før sesjonen avsluttes?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:27:25]: Et felles utgangspunkt for alle bompengeprosjekter er at beslutningen bygger på lokale initiativ og lokale vedtak. Enhver endring av det vedtatte bompengeopplegget krever at lokale myndigheter slutter seg til endringene. Det er også tilfelle for E39 Kristiansand vest–Lyngdal vest.

Stortingets vedtak fra januar i år krever derfor lokalpolitisk forankring i og tilslutning fra Agder fylkeskommune. Jeg har derfor oversendt Stortingets vedtak til Agder fylkeskommune for lokalpolitisk behandling, og jeg vil komme tilbake til Stortinget om saken i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Samtidig er dette en sak med flere pågående prosesser vi må se i sammenheng. Prosjektet har som kjent allerede en meget utfordrende økonomi. Beregningene viser at dersom det ikke settes inn tiltak som øker inntektene i prosjektet, vil Agder fylkeskommune, som har garantert for bompengelånet, sitte igjen med en restgjeld på hele 2,3 mrd. kr ved endt innkreving i 2045.

Da jeg ble kjent med utfordringene, startet jeg en gjennomgang av prosjektet våren 2025. Statens vegvesen fikk, i samråd med Nye veier AS, Agder fylkeskommune og bompengeselskapet, i oppdrag å gå gjennom finansieringsopplegget for strekningen på nytt og vurdere om det er behov for å fremme en sak om revidert bompengeopplegg.

Gjennomgangen peker på flere tiltak som til sammen kan bidra til å bedre økonomien i prosjektet. Jeg mener det er viktig å vurdere hele prosjektets situasjon samlet, og jeg har derfor i brevs form bedt Agder fylkeskommune om en tilbakemelding på vurderingene som kom ut av dette arbeidet, og om veien videre for innkrevingen. Jeg ser fram til videre dialog med Agder fylkeskommune om saken.

Alle folkevalgte må ta på alvor at bompengeprosjektenes økonomi er sårbar, og at vurderingene som ligger til grunn for takst- og innkrevingsopplegget, er grundig forankret og gjennomarbeidet. Ved å åpne for omkamper og endringer i vedtatte bompengeprosjekter bidrar vi til å skape uheldige virkninger og gi folk forventninger det ikke er mulig å innfri. Det vil over tid danne grunnlag for en uheldig og uhåndterlig styring av veisektoren.

Prioriteringene i veisektoren er forankret i transportplaner og godt funderte vedtak lokalt, regionalt og nasjonalt. Vi er best tjent med å ivareta forutsigbarhet og prioriteringene Stortinget og lokale myndigheter har sluttet opp om.

Amalie Gunnufsen (H) [12:29:43]: Dette er med respekt å melde det motsatte av det statsråden avslutter med. Det oppleves uforutsigbart både for dem som er

helt avhengig av veien for å komme seg til og fra jobb, for dem som er avhengig av veien for nyttetransport, og for lokale folkevalgte. Statsråden har i denne saken vært veldig opptatt av å si at saken er godt lokalpolitisk forankret. Jeg tror ikke jeg har snakket med én lokalpolitiker på Sørlandet, meg selv inkludert, som opplever at det bompengenivået vi har nå, er godt lokalpolitisk forankret.

Man kan snakke om mange tusen kroner i året for en person som er avhengig av å pendle mellom f.eks. Kristiansand og Mandal eller motsatt vei. Det har rett og slett ikke husholdningsøkonomien kapasitet til.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:30:40]: Takstvedtak, grunnlag for bompengeproposisjonen, må alltid forankres i lokalpolitiske vedtak, og det har også skjedd i denne saken. Jeg kan ikke dykke ned i om det betyr at den enkelte representant eller parti, eller hva det nå måtte være, har forstått fullt ut konsekvensen av sine vedtak. Jeg legger til grunn at man har forstått det.

Det er riktig, som representanten sier, at det er utfordringer med dette bompengeprosjektet. Det knytter seg særlig til det faktum at vi nå ikke har trafikkgrunnlag på prosjektet, noe som gjør at vi ser en finansiering som vi har forutsatt når man planla prosjektet. Det er en felles utfordring, men det er en særlig stor utfordring for lokalpolitikerne, og særlig regionalpolitikerne i Agder, som kan risikere å sitte igjen med en regning på 2,4 mrd. kr etter endt nedbetaling. Det er vi interessert i å finne løsninger på sammen.

Amalie Gunnufsen (H) [12:31:36]: Det er interessant å spørre seg hvorfor trafikkgrunnlaget er så dårlig. Jeg vil tro at en av årsakene er nettopp det høye nivået på bompenger. Den andre årsaken er at veien har hatt lavere progresjon enn det man hadde forventet. For eksempel ble strekningen Kristiansand–Mandal ferdigstilt i 2022, men man begynte ikke på Lyngdal før i 2025. Selvfølgelig vil effekten av å velge den nye veien være større jo mer av strekningen som er bygd.

Jeg synes det er trist at statsråden skyver fylkeskommunen foran seg. Fylkeskommunen har gjort vedtak på at de ønsker å forlenge nedbetalingstiden, sånn at man kan få målt effekten av lavere takster. Fylkeskommunen tar allerede en stor finansiell risiko uten å ha mulighet til å regulere takstene, så det argumentet går akkurat like mye begge veier.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:32:35]: Jeg er enig med representanten i at vi ikke får sett det fulle og hele bildet av prosjektets betalingsevne før vi har fått ferdigstilt flere deler av prosjektet. Det har representanten rett i. Så er det selvfølgelig sånn at Agder fylkeskommune må gjøre en grundig saksutredning basert på det som er oversendt fra oss, og gi tilbakemelding på veien videre – sånn vi gjør i alle bompengeprosjekter. Det betyr ikke at jeg ikke har tillit til politikerne i Agder. Jeg har stor tillit til at politikerne i Agder kan være med i prosessen, og det er nettopp derfor vi har henvendt oss til dem. Det er nettopp derfor vi ber om ordinære prosesser hvor de kobles på, de får oversendt utredninger, og de får oversendt forslag til vedtak som har kommet i Stortinget. Så må de ta konkret stilling til det.

Det er også greit å minne om at det å bare sette ned bompengetakster ikke nødvendigvis er løsningen for å få opp betalingsevnen i prosjektet. Det har vi sett fra andre tilsvarende prosjekter.

Spørsmål 13

Fra representanten Erling Sande til kommunal- og distriktsministeren:

«Kart frå mellom anna Noregs vassdrags- og energidirektorat gjev kommunane nyttig informasjon om naturfare ved planlegging av busetnad og næringsaktivitet, sjølv om kartgrunnlaget nokre stader ikkje har nødvendig detaljnivå til å avgjere om det er ein konkret risiko. Tilbakemeldingar frå fleire er no at krav om ytterlegare naturfarekartlegging får unødvendig stort omfang. Sjølv for å realisere mindre tiltak på eige hus og eigedom blir det kravd at folk gjer dyre naturfarekartleggingar.

Kva vil statsråden gjere for å unngå at folk får krav om kartlegging for slike mindre tiltak?»

Presidenten [12:33:39]: Spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 14

Geir Jørgensen (R) [12:33:51]: «Regjeringens forslag om å åpne nettolønnsordningen for alle skip i hele EØS-området har sendt sjokkbølger inn i hele det maritime Norge. Nettolønnsordningen har tjent Norge godt. Den sikrer anstendig lønn for våre sjøfolk og bidrar til at norske skip seiler under norsk flagg. Rederiforbundet, LO og sjømannsorganisasjonene skriver i felles brev: 'Etter vårt syn inneber dette forslaget ei vesentleg svekking av rammevilkåra for det norske flagget og Noregs posisjon som maritim nasjon'.

Hva ønsker regjeringen å oppnå med forslaget?»

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [12:34:33]: Regjeringen er opptatt av rammevilkårene for norske sjøfolk, og tilskuddsordningen er det viktigste politiske virkemiddelet for å bevare norsk maritim kompetanse. Regjeringen prioriterer tilskuddsordningen og har de siste årene bevilget om lag 2,5 mrd. kr per år til ordnin-

gen. Regjeringen har også sikret norske lønnsvilkår på skip i norske farvann og på norsk sokkel.

Regjeringen har hatt på høring et forslag om endringer i tilskuddsordningen for sjøfolk for å bringe den i samsvar med statsstøtteregelverket og EØS-avtalen. Endringene innebærer at sjøfolk som betaler skatt og trygd til Norge og har arbeid på et skip registrert i annet EU/EØS-land, kan bli omfattet av ordningen.

Dette er ikke en valgfri endring. Alternativet er at Norge står uten en støtteordning for sjøfolk. Det ville vært dramatisk for sjøfolk og næringen som helhet.

Vårt utgangspunkt er å videreføre de samme kravene for tilskuddsberettigede sjøfolk som i dag. Sjøfolk under EU/EØS-flagg som i dag ikke er del av ordningen, vil måtte ha et skatte- eller trygdeforhold til Norge for å falle inn under ordningen med den foreslåtte endringen. Samtidig vil norske sjøfolk med skatte- og trygdeforhold til Norge som arbeider på EU/EØS-flaggede skip og i dag ikke er tilskuddsberettiget, kunne komme inn under ordningen.

Forslag til endringer i lov og forskrift om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs ble sendt på høring 27. januar. Etter dialog med organisasjonene ble høringsfristen forlenget til 16. mars.

Regjeringen anerkjenner at endringer i ordningen vil kunne bidra til at norske rederier velger å omregistrere skip. Dette vil kunne påvirke Norges posisjon som flaggstat.

Regjeringen vil vurdere høringsinnspillene som har kommet. I det videre arbeidet med tilskuddsordningen vil innretningen av forskriften vurderes med henblikk på disse innspillene.

Det er norske rederier som velger hvor de flagger skipene sine. Regjeringen ønsker å opprettholde et høyt antall skip under norsk flagg og arbeider derfor for å tilby gode rammevilkår som bidrar til at norskflaggede skip er konkurransedyktige overfor utenlandskflaggede. Dette omfatter tilskuddsordningen for sjøfolk, som har bidratt til et høyt antall skip under norsk flagg og et høyt antall norske sjøfolk.

Skipsfarten er likevel en svært mobil næring hvor flaggbytte er en sedvanlig markedstilpasning, basert på bl.a. nasjonal tilknytning, rammevilkår i ulike registre og ulike land, nasjonale krav i ulike markeder mv. Dette gjelder særlig den internasjonale delen av skipsfarten, hvor NIS-flaggede skip konkurrerer.

Geir Jørgensen (R) [12:37:32]: Rødt er enig i at regjeringen har vært opptatt av rammevilkårene for norske sjøfolk, og at vi skal ha skip under norske flagg. Vi har vært enige om det, men vi har vært uenige om størrelsen på ordningen. Men det er altså fram til dette forslaget kommer. Jeg leser statsrådens svar dithen at dette ikke er regjeringens politikk, men at dette er noe som kommer fra EU og ESA. Det berører 14 000 norske sjøfolk og 650 skip under norsk flagg – et antall som er stadig minkende. Da blir det naturlige spørsmålet:

Før dette forslaget ble sendt ut på høring, hva har regjeringen gjort overfor EU, EØS og dem som kommer med dette til oss, for å få unntak eller eventuelt få stanset alt dette som vi ser nesten kommer til å rasere norsk sjøfart framover?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [12:38:37]: Fra regjeringens side har det aller viktigste vært å sørge for en videreføring av denne tilskuddsordningen. For å kunne få til det må man, som jeg orienterte om, gjøre den EU- og EØS-nøytral. Det er EUs praktisering av statsstøttereglene. Ordningen må også godkjennes av ESA for å være i tråd med unntaket for skipsfart i EUs forbud mot statsstøtte. Nå er vi som sagt midt i prosessen med å videreføre den.

I denne prosessen har vi også hatt dialog med andre land som har utfordret, eksempelvis Sverige. Vi har også hatt tett og god dialog med ESA gjennom flere runder for å se på hvordan man kunne renotifisert den ordningen vi har i dag. Tilbakemeldingen er klar: De landene som har prøvd å utfordre på akkurat dette, har ikke fått det til. Vi har også fått tilbakemelding om at vi er nødt til å gjøre den endringen for å kunne ha en tilskuddsordning også i det videre.

Geir Jørgensen (R) [12:39:40]: Jeg fikk på en måte ikke svar på det jeg spurte om. I mitt forrige spørsmål refererte jeg til Rederiforbundet, sjømannsorganisasjoner, LO og slike, som jeg opplever ikke blir hørt her. Også Sjøfartsdirektoratet, som er regjeringens fremste faglige ekspertise på området, har uttalt seg i denne saken. De skriver i sitt høringssvar:

> «Vi vurderer at forslaget kan gi betydelige konsekvenser for antall skip under norsk flagg, norske sjøfolk og konkurransesituasjonen for NOR og NIS.»

Da må jeg igjen stille følgende spørsmål til statsråden: Har dere lagt trykk på EU for å få stanset denne ordningen før denne forskriften ble sendt ut på høring?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [12:40:30]: Som sagt har det aller viktigste her vært å sikre at vi skal ha en tilskuddsordning også i framtiden. Gjennom det arbeidet vi nå har gjort overfor både ESA og andre EU-land som har notifisert sine ordninger på nytt, er meldingen klar: Slik EU praktiserer statsstøttereglene nå, må det gjøres EU- og EØS-nøytralt.

Så til det som representanten innledet med i spørsmålet sitt: De eventuelle konsekvensene er vi fullt ut klar over, og de må håndteres gjennom det forskriftsarbei-

det som gjøres. Fra regjeringens side er vi opptatt av at vi fortsatt skal ha en sterk maritim politikk, vi skal legge til rette for at norske sjøfolk skal ha de gode ordningene de har hatt så langt. Vi må som sagt gjøre noen lovmessige endringer, men gjennom forskriftsarbeidet kan man se på hvordan man kan sikre at man ikke bidrar til å gjøre det som kommer i framtiden, dårligere enn det vi har i dag.

Spørsmål 15

Fra representanten Dagfinn Henrik Olsen til fiskeri- og havministeren:

«Nærings- og fiskeridepartementet har i bestilling av 2. februar 2026 bedt Kystverket utarbeide forskriftsendringer for en betydelig liberalisering av farledsbevisordningen. Grunnlaget for bestillingen mangler en reell sikkerhetsfaglig vurdering og tar ikke inn over seg den alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen i 2026.

Hva er årsaken til at statsråden vurderer det nødvendig med en slik liberalisering av losplikten, og hvilke sikkerhetspolitiske vurderinger ligger til grunn?»

Presidenten [12:41:30]: Spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 16

Presidenten [12:41:27]: Dette spørsmålet, fra representanten Finn Krokeide til forsvarsministeren, vil bli besvart av justis- og beredskapsministeren på vegne av forsvarsministeren, som er bortreist.

Finn Krokeide (FrP) [12:41:47]: «Forskere anslår etter nye undersøkelser at det ligger et sted mellom 2 000 og 3 000 tonn ammunisjon på bunnen av Mjøsa. For et drøyt år siden var forskernes anslag på omtrent 200 tonn. Ammunisjonen inneholder sprengstoff og tungmetaller. Det er også alvorlig at det nå er indikasjoner på at det ligger dumpet ammunisjon nærmere land enn det som har vært oppdaget tidligere. Det er staten ved Forsvaret og Raufoss Ammunisjonsfabrikker som har dumpet ammunisjonen i Mjøsa.

Hva vil statsråden foreta seg for å rydde opp i denne situasjonen?»

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:42:24]: Forsvarssektoren følger opp den dumpede ammunisjonen i Mjøsa på forskjellige måter. Det gjennomføres både kartlegginger og overvåking. På vegne av forsvarsministeren kan jeg fortelle at forsvarsministeren er opptatt av at kartlegging av potensielle kilder til forurensning gjøres på best mulig måte, og forsvarsministeren mener at vi har gjort det i Mjøsa.

Forsvarsdepartementet ga først i oppdrag til Forsvarets forskningsinstitutt, FFI, i 2021 å undersøke hvor mye og hvor det er dumpet ammunisjon. FFI gjennomførte gode undersøkelser. De brukte bl.a. avansert utstyr og farkoster med flere avanserte måleinstrumenter. FFI samlet også inn historisk informasjon om dumpingen fra Nammo og Mjøsmuseet, fra en rekke lagrede kilder og samtaler med personer med førstehåndsinformasjon om dumpingen. Rapporten styrket kunnskapen om den dumpede ammunisjonen betydelig og er fortsatt relevant. FFI var også tydelig på at det er stor sannsynlighet for at det er betydelig mer dumpet ammunisjon enn det som har vært antydet opp gjennom årene.

Forsvarssektoren ved Forsvarsbygg sørger nå for undersøkelser og kartlegginger av områder utenfor Gjøvik som er grunnere enn 50 meter. Det er nettopp for å kunne finne ut om det ligger ammunisjon nærmere land, og eventuelt hvor. Samtidig tas analyser av vannet utenfor Totenvika. Da ser en etter relevante farlige stoffer i vann og sedimenter. Tidligere undersøkelser viser at det ikke er påvist spor etter eksplosiver eller andre farlige stoffer i vannmassene. Ved å gjøre nye undersøkelser nå får vi oppdatert informasjon, og vi får bedre kontroll. Vi ønsker å være sikre på at det ikke lekker ut farlige stoffer til miljøet. Resultatene fra undersøkelsene vil være offentlige, og de er estimert til rundt desember 2026.

Jeg vil avslutte med å si at både Forsvarets forskningsinstitutt og Miljødirektoratet har vurdert at den beste løsningen er at deponert ammunisjon i Mjøsa får ligge i ro – dette for å redusere risiko for både sikkerheten og for forurensning til miljøet.

Finn Krokeide (FrP) [12:45:00]: Denne saken dreier seg altså om store mengder sprengstoff og tungmetaller som staten har dumpet på bunnen av Mjøsa. Det har staten gjort rett utenfor et område med attraktiv beliggenhet, hvis utnyttelse og bruk er av stor betydning for Gjøvik kommunes muligheter til videre byutvikling. Det er med andre ord svært viktig for den videre utviklingen av Gjøvik kommune at det ryddes opp i denne situasjonen. Kan statsråden garantere at staten vil ta det fulle økonomiske ansvaret for å rydde opp i den sitasjonen staten her har skapt ved å dumpe ammunisjon i Mjøsa?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:45:39]: Jeg må få vise til svarbrev hvor det framgår at en nå foretar undersøkelser for å få oppdatert informasjon og for å få bedre kontroll. Jeg vil anta at det en da ønsker, er at en får denne oversikten før en eventuelt går videre med nye typer spørsmål.

Finn Krokeide (FrP) [12:46:10]: Jeg merker meg at det ikke er noen garanti om å ta det økonomiske ansvaret for opprydding. Avslutningsvis: Fra et lokalt perspektiv har denne saken båret preg av en defensiv og avventende holdning fra statlige myndigheter, noe som egentlig er litt pussig når man skulle tro at staten ville være proaktiv i å rydde opp i den situasjonen den selv har skapt. Informasjonen fra departementet har vært vag. Det har vært vist liten vilje til å ta noen form for lederskap og ansvar for å få ryddet opp i situasjonen. Dette har jeg da også løftet fram i Stortinget tidligere gjennom skriftlige spørsmål. Mitt siste spørsmål blir: Vil statsråden sørge for at staten nå tar et større initiativ og lederskap i den videre prosessen?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:46:59]: Som nevnt har Forsvarets forskningsinstitutt og Miljødirektoratet vurdert at den beste løsningen er at deponert ammunisjon i Mjøsa får ligge i ro, og så er det også gjort kjent at FFI har vurdert at ammunisjonen allerede er delvis dekket av sedimenter. Så har man som sagt undersøkelser på gang, og en har etter det opplyste også foretatt jevnlige undersøkelser gjennom om lag 20 år. Min klare oppfatning er at dette er noe en følger nøye med på, og som en også framover vil monitorere tett. En gjør nye undersøkelser nå for å få oppdatert informasjon og for å få bedre kontroll.

Spørsmål 17

Stian Storbukås (FrP) [12:48:12]: De siste ukene har det blitt skrevet ganske mye i ulike medier om tilfluktsrom. Det er i seg selv veldig bra. Det som avdekkes i de ulike artiklene, er ikke like bra. Vi vet at tilstanden på mange tilfluktsrom er ganske begredelig, men det som er enda mer begredelig, er å lese at av Sivilforsvarets 20 distrikter har åtte ikke engang hatt tilsyn på tilfluktsrom. Spørsmålet mitt til statsråden er altså:

«Er statsråden tilfreds med at åtte av 20 sivilforsvarsdistrikter ikke utførte tilsyn av tilfluktsrom i 2025?»

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:48:56]: Det er eier av tilfluktsrom som har ansvaret for at det enkelte tilfluktsrom er i forskriftsmessig stand. Dette følger av forskrift av 15. mars 1995 nr. 254, om tilfluktsrom. I forskriftens § 10 andre ledd heter det:

> «Eier og bruker av tilfluktsrommet skal holde rommet vedlike og har ansvaret for at det klargjøres til bruk ved beredskap.»

Regjeringen legger stor vekt på at tilfluktsrommene skal fungere etter hensikten. Tilsyn er et viktig virkemiddel for å sikre at kapasiteten er reell, at avvik avdekkes, og at eiere følger opp sine plikter. Sivilforsvaret har de siste to år intensivert tilsynsaktiviteten med tilfluktsrom. Det ble gjennomført 155 tilsyn i 2025. Dette er en vesentlig økning fra 11 tilsyn i 2021.

Tilsynsobjekter velges ut med utgangspunkt i risiko og vesentlighet. I 2026 har Sivilforsvaret fått oppdrag om å intensivere tilsyns- og veiledningsaktiviteten overfor eierne av tilfluktsrom ytterligere.

Sivilforsvaret driver også utstrakt veiledningsaktivitet for eiere av tilfluktsrom. Det er i tillegg gjennomført en rekke befaringer, kurs og øvelser i samarbeid med eiere av rommene. Tilsyn som avdekker mangler, følges opp med en tilsynsrapport, og eier av tilfluktsrommet får en frist for å rette avvikene.

Erfaringen er at eiere av tilfluktsrom ønsker å ivareta sitt ansvar for å vedlikeholde rommene, og Sivilforsvaret opplever økt etterspørsel etter veiledning og befaringer. Sivilforsvaret opplever at denne typen oppfølging, altså veiledning og befaringer, ofte er tilstrekkelig for at eiere gjør de tiltak som må til for at egne tilfluktsrom skal være i forskriftsmessig stand.

Regjeringen legger stor vekt på beskyttelse av sivilbefolkningen. Det har vi gitt uttrykk for både gjennom styrkingen av Sivilforsvaret og gjennom en tydeligere forventning til at eiere av tilfluktsrom skal ivareta sine plikter. Arbeidet med å sikre god funksjonalitet i tilfluktsrommene er en del av den bredere nasjonale beredskapsinnsatsen, der målet er å øke samfunnets robusthet i møte med et mer sammensatt trusselbilde.

Jeg har derfor bedt Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Sivilforsvaret fortsette å prioritere oppfølging, veiledning og kontroll, slik at tilfluktsrommene kan fylle sin viktige rolle i beskyttelsen av befolkningen. Regjeringen arbeider med et forslag til ny forskrift om tilfluktsrom og vil sende dette på høring.

Presidenten [12:51:49]: Presidenten vil minne representanten Storbukås om at spørsmålet som leses opp, skal være det som er forhåndsinnsendt. Slik får statsråden forberedt seg, og Stortinget får de svar man har bedt om.

Stian Storbukås (FrP) [12:52:02]: Jeg tar det til etterretning. Jeg mener jeg fremmet spørsmålet, men det er en annen sak.

Oppfølgingen må da være at det i media framkommer at ifølge Sivilforsvaret selv er mangelen på tilsyn grunnet i mangel på kapasitet. Vi vet at totalberedskapsmeldingen sier at man skal øke antallet tjenestepliktige i Sivilforsvaret fra 8 000 til 12 000. Samtidig har vi en statsminister som stadig går rundt og sier at vi nå ruster opp i Norge. Det er vel og bra, men jeg kan ikke se den samme opprustningen finne sted i Sivilforsvaret eller i sivil beredskap. Mener statsråden vi er godt opprustet i den sektoren?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:52:53]: Vi har gitt uttrykk for, både gjennom styrkingen av Sivilforsvaret og gjennom tydelige forventninger til kommuner og andre eiere av tilfluktsrom, at slik den sikkerhetspolitiske situasjonen er nå, må vi øke motstandsdyktigheten og beredskapen ytterligere. Det kommer også klart fram i regjeringens plan for Norge, nasjonal sikkerhetsstrategi og totalberedskapsmeldingen. Det gir seg også utslag i at antallet tilsyn av tilfluktsrom per år har økt betraktelig fra 2019 og fram til i dag. Samtidig tenker jeg at det å kunne stille opp gjennom f.eks. veiledning – så lenge resultatet er at man følger forskriften gjennom det – også er en god bruk av ressurser.

Stian Storbukås (FrP) [12:53:54]: Jeg setter veldig pris på at statsråden er klar på at man vil prioritere tilsyn. I en debatt i går i Dagsnytt 18 sa statssekretær Kallset at man var i gang med oppgradering av eksisterende tilfluktsrom. Det er også bra. Samtidig ble det sagt – litt oppsiktsvekkende – at hovedprioriteten på tilfluktsrom skulle være knyttet til militære anlegg og kritisk infrastruktur. Det reiser jo et spørsmål jf. hva statsråden sier om at man ønsker å verne sivilbefolkningen, for det ble sagt at man skal ruste seg til den typen krig som kommer. Jeg tror ikke vi har den definisjonsretten, for å si det veldig mildt. Vi vet at halvparten av kommunene i Finnmark mangler tilfluktsrom. Er det slik at man går bort fra ideen om å ha tilfluktsrom i sentrale strøk?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:54:51]: Jeg er enig med representanten i at definisjonsmakten over hva det er som møter oss, har verken representanten eller jeg. Det som er viktig, er at vi er forberedt på kriser og i verste fall krig. Der vil tilfluktsrom være ett element i beskyttelsen, sammen med mange andre. Nå er det viktig at vi sikrer at de tilfluktsrommene vi har, blir oppgradert og i stand til å beskytte, og så kommer det som sagt en forskrift som skal ut på høring, og som vil vise retning for hva vi forventer av tilfluktsrom framover. Vi må se på hvor man skal ha tilfluktsrom også ut fra det trusselbildet vi står i, og hva vi kan se som en risiko framover.

Presidenten [12:55:56]: Med det er den ordinære spørretimen omme.

Sak nr. 3 [12:55:58]

Referat

Presidenten [12:55:59]: Det foreligger ikke referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke. Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.57.

Svanemerket trykksak, 2041 0654